

1976

MLADIKA 5-6

Sped. abb. post. gr. III/70 - Per. mens. - giugno

Posamezna številka Mladike stane 400 lir. Celoletna naročnina za Italijo 4.000 lir, podporna 10.000 lir. Letna naročnina za Jugoslavijo 80 ND, podporna 200 ND; Nemčija 16 DMark, podporna 50 DMark; ZDA 10 US dolarjev, podporna 30 US dolarjev. Za druge države enakovreden znesek v tuji valuti.

SERGIJ PAHOR

Beneška Slovenija po potresu

Nova in težka preizkušnja je prizadela naše rojake v Beneški Sloveniji. Rušilna moč potresa, ki je šestega maja uničil več kot tisoč življenj v najlepših zgodovinskih mestih severne Furlanije in spremenil v kup ruševin njih domove, umetniške spomenike in tovarne, je globoko segla proti vzhodu in zajela vse naše doline, ki se od severne meje odpirajo na zahodno stran od kanalske in rezijske pa preko terske in karnajske vse dol do Čedad, Špetra Slovencev in Nadiške doline: povsod zijajo globoke rane, zaradi katerih ne bomo nikdar več mogli zreti izvirne podobe vasi in naselij, kakor so jih v stoletjih s trudom in ljubeznijo oblikovali naši ljudje.

Ko je potres podiral Humin, Pušjo ves, Osop, Bujo, Maiano..., so se njegovi sunkoviti valovi po nekih neznanih naravnih zakonih širili proti vzhodu predvsem preko gričev in hribov, ki obkrožajo nižino, in rušili hiše, cerkve in zvonike, s strmih bregov pa valili ogromne skale na vasi in ceste. Za sabo je potres pustil razdejanje in strah. Razdejanje se pridružuje revščini: in zaostalosti teh krajev, kjer so po zadnjem emigracijskem sunku ostali večinoma stari in onemogli ali bolniki. Mlajših, ki so našli delo v bližini, je malo. Pač so tu še tisti, ki se vračajo po dvajsetih letih dela v rudnikih iz Belgije, Francije, Nemčije s silikozo v pljuči... vsi ti so zdaj brez doma, ki so si ga postavili s tolikim trudom in žrtvami. Pod šotori, kamor so se ljudje zatekli, je ostal strah, ki grozi, da bo storil tisto, kar niso zmogla stoletja revščine in osame, kar ni mogla doseči brezbržnost oblasti, ki je v tem ljudstvu celo stoletje in več videla tuje v lastnem telesu. Kot je dejal eden izmed redkih kulturnopolitičnih delavcev, ki se zavzemajo za pravice in osveščenost Beneške Slovenije, je država, h kateri so naši ljudje prostovoljno pristopili pred sto in več leti, bila dozdaj sposobna jim dati v roke edinole potni list, da so lahko šli v tujino iskat delo. Ni dala ene same pobude, ki bi lahko ustvarila delovna mesta na kraju samem, krati jim kulturne svoboščine in narodnostne pravice, pesti jih z vojaškimi služ-

nostmi in se poslužuje policijskega zastraševanja. Kljub temu so ti ljudje vzdržali in hočejo vztrajati dalje... »mi bomo ostali, mi imamo trdo kožo...« je dejal mladenič iz Čenebole. Začenja se poznati vpliv sicer maloštevilnih emigrantov, ki so se vrnili domov in pustili v svetu prastari občutek bojazni pred oblastjo, sprožil se je proces prebujanja, ki je dal upati, da se bodo beneški Slovenci razvili v pravo narodno skupnost skupaj z ostalimi Slovenci v Italiji. Nad to perspektivo pa zdaj visi grožnja posledic potresa. Bodo že tolikokrat preizkušeni beneški Slovenci sposobni prenesti težave pred obnovo, bodo še zavračali vabila svojcev v tujini ali po drugih krajih Italije, bodo še enkrat rekli svoj »ne« furlanski nižini, ki jih je že toliko sprejela? Vabijo jih tudi oblasti, ki so pripravljene na novo zgraditi vasi v dolini, da bi se tako rešile problemov obnove gorskih vasi in njihove pasivnosti.

Vsi so trdno odločeni ostati v Reziji, Teru, Bardu, Viskorši, Tipani, Subidu, Čeneboli... ostati hočejo na svoji zemlji in ponovno postaviti na noge svoje vasi. Dolžni smo jim vso solidarnost in pomoč, ki jo zmoremo do bratov, s katerimi nas je potresni sunek povezal v celoto. Pregrade, nastale zaradi naravnih meja v preteklih časih in zaradi politične meje v zadnjem stoletju, odtujenost zaradi raznarodovanja, preseljevanja in fašistične propagande, ki živi še danes, morajo pasti, pa čeprav pod udarci naravne katastrofe. Tej nesreči se moramo zoperstaviti z istim duhom kot naši rojaki v Beneški Sloveniji, trdovratno moramo organizirati pomoč, ki naj traja, dokler ne bodo domovi spet stali, sposobni, da sprejmejo novo, vrednejše življenje tako v socialnem kot tudi v kulturnem pomenu. Pomoč mora steči na vseh ravneh tako v sredstvih in materialu kot v delu in s posredovanjem kulturnih vrednot, predvsem pa moramo beneškim Slovencem z našo nesebično solidarnostjo dokazati, da z njimi sestavljamo pravo narodno skupnost. Ne bojmo se žrtev, saj bomo potem bogatejši na prijateljstvu z rojaki, ki jih dozdaj še nismo poznali.

ZAVESTNA ODLOČITEV

Slovenska skupnost se je odločila, da na parlamentarnih volitvah, ki bodo v Italiji 20. junija, nastopi samostojno s svojimi kandidati in s svojim znakom.

Neenotno ravnanje pri prejšnjih podobnih volitvah v Trstu in Gorici ter trenutni položaj v državi sta pri kom zbudila tudi kak dvom v pravilnost odločitve, ki bi je pravzaprav sploh ne bilo treba »opravičevati«.

Slovenska skupnost je namreč stranka. Predstavnica slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in zagovornica njenih interesov. Prisotna bi morala biti povsod tam, kjer se sklepa o tem, kar nas zadeva: kar nas zadeva kot narodnostno skupnost, ki se bori za obstoj in razvoj, in kar nas zadeva kot državljane. Obojega namreč ni mogoče ločevati, saj je narodnostno vprašanje globoko povezano z vprašanjem demokracije, pravičnosti, socialnega napredka, gospodarske enakopravnosti, kulture itd. Pri reševanju vprašanj na vseh teh področjih je treba gledati na koristi družbe, posameznika in naše narodnostne skupnosti. To je poslanstvo slovenske stranke, ki ga ne more nihče nadomestiti. Temu poslanstvu se tudi sama ne more in ne sme odpovedati, čeprav se je treba zavedati skromnih sredstev in možnosti, ki so ji na razpolago. Boriti se mora za to, da pride tudi v parlament, kjer se sprejemajo najvažnejše odločitve.

Predlogi za globalno zaščito vsebujejo tudi člene, ki naj bi na kak način zagotavljali prisotnost Slovencev v poslanski zbornici in senatu (glej predlog SS-SDZ in »paket SKGZ«). Tudi zato bi bilo nedosledno, če bi se načelu prisotnosti sami odpovedali: slovenski glasovi bodo pričali, da Slovenci ne uživamo pravice, ki jo druge manjšine imajo.

Predstavniki slovenske stranke so sedeli v rimskem parlamentu že pred vojno. Zmanjšanje ozemlja, predvsem pa razpršitev slovenskih glasov v povojnem času je spremenila položaj, vendar tega ne moremo sprejemati in se mu vdano prepuščati. Če bi se že vnaprej odpovedovali, bi se malokaj premikalo.

Možnosti pa bi bilo več: s sporazumom podpreti stranko, ki ima večje možnosti; povezati se z drugimi skupinami; nastopiti samostojno. Slovenska skupnost se je odločila za tretjo pot. Go-

vorilo se je o povezavi z drugimi manjšimi strankami. Tak nastop, ki bi imel tudi možnosti za izvolitev kandidatov, bi bil vsekakor zelo primeren. Do njega ni prišlo deloma zaradi predčasnega razpusta parlamenta, deloma zaradi potresa in njegovih posledic.

Podpora drugi stranki ni bila možna, saj tudi do sedaj ni dala dobrih sadov. Prav v zadnjem času pa so tako večinske kot opozicijske stranke zadale ravno slovenskim koristim zelo hude udarce. Spomniti se je treba le na način, kako mislijo uresničevati osimski sporazum, kako si predstavljajo prosto cono na Krasu z vsemi razlastitvami in priselitvijo 6000 italijanskih družin, kako so v duhu »zgodovinskega kompromisa« potekale volitve v deželno nadzorno komisijo za radio in televizijo, koga kandidirajo komunisti in kje, kako sta se zadržali »napredni« stranki glede uporabe slovenskega jezika na tržaški pokrajini, da ne govorimo o »krščanskem« početju Democrazie cristiane!

Prav v času po Osimu, ko gre za življenjska vprašanja naše manjšine, je treba pokazati, da smo tu in da določenih rešitev ne sprejemamo! Pri vsem govorjenju o zgodovinskem pomenu volitev za obstoj demokracije v Italiji se Slovenci ne moremo odpovedati svojemu boju za obstanek, ki je tudi boj za pravo demokracijo v državi.

Samostojni nastop ima tudi to pozitivno stran, da bodo mogli Slovenci v Kanalski dolini, Reziji in Beneški Sloveniji prvič po vojni glasovati za slovensko listo. Rezultati seveda ne smejo razočarati, saj bi morala biti stranka tam še veliko bolj prisotna, da bi mogla pričakovati večji uspeh. Kljub temu bodo volitve gotovo povedale veliko pomembnega.

Prav v zvezi z videmsko pokrajino pa bodo možna razočaranja. Tudi se ne ve, kako bi politično in moralno vplival padec glasov Slovenske skupnosti pri teh volitvah. V svoji vesti bo še kdo prepričan, da je v tem trenutku glas za Slovensko skupnost izgubljen. A prav ta problematičnost volitev (čeprav je po našem mnenju razlogov za nastop veliko več kot proti njemu) kaže na dejstvo, da glasovi, oddani za Slovensko skupnost, ne bodo izraz čustvenosti in zaprtosti, ampak zavestna odločitev.

OTROK IN VOJNA

(TRETJA NAGRADA NA NATEČAJU MLADIKE)

Bližala se je četrta pomlad v vojni. Ledeno-mrzli začetek meseca marca se je vsak dan nekoliko bolj otajal. Gozdove, pokrite s snegom, je prepogibal viharen predpomladanski veter, ki pa je bil prijetnejši kakor burja, edina vznemirjevalka spokojnih večerov, katere nam je grenila nenehna prisotnost vojne in več ali manj skrita, a jasna zavest, da se nam lahko vsak dan, vsako noč nekaj hudega, če že ne najhujšega zgodi.

V vaško osnovno šolo sta takrat hodila iz naše hiše razen mene še starejši brat in sestra, ki je bila ravno tako stara devet let kot jaz. Do šole smo imeli pozimi več kot pol ure daleč; nekaj zaradi snega, še več pa zato, ker smo morali ves čas iti navzgor po več ali manj strmih poteh in stezah. Domov pa nas je kar samo neslo po istih poteh in stezah navzdol. Nikamor se ni nam več mudilo; nismo se več bali učiteljice, ne ure, ne mame, ki nam je prepovedala vsako potepanje po hišah, ni pa imela nič proti, če smo se nekoliko zamudili s stikanjem po prisojnih bregeh za telohi, ki so poganjali izpod talečega se snega. Velikokrat so našo otroško brezskrbnost pri tem skalili bombniki. Ti so s svojim grozečim ropotom zatemnili nebo, ki se je bočilo nad domačo dolino, kot velikan-ska božja dlan. S strahom v očeh smo jim sledili, zlasti kadar so leteli nad našim domom, ki je stal samotni in kot od vsega sveta zapuščen na eni izmed nizkih ravninskih vzpetin, ki so se le proti jugu razpuščale v en kilometer dolgo ravan, katero so z vzhodne strani stiskali gozdovi.

Sredi marca pa je bilo čisto nepričakovano konec naših zanimivih in razburljivih poti v šolo. Nemci so zaprli učiteljico, ki je jeseni prišla iz Ljubljane in sama prevzela vaško enorazrednico. Že v začetku vojne pred štirimi leti je pogorela nova in lepa šola, na katero smo bili v vasi vsi ponosni. Takrat so prostovoljni gasilci iz vasi rešili precejšnje število šolskih klopi. V strahu, da bi otroci zaradi vojne zamudili preveč šole, je kmet, ki je bil sam brez otrok, dal na razpolago svojo veliko in samotno kmečko izbo. V njej je bila sedaj velika črna tabla, ki je tudi srečno prestala požar; v njej pa je stala ravno tako mogočna rjava kmečka peč, na katero pa šolarji nismo smeli iti. Učiteljica se nam je vsem zdela nekoliko preveč resna in zamišljena, saj

si nismo znali predstavljati, kako naporno je bilo zanj poučevati istočasno deklice in fantke vseh osnovnošolskih razredov hkrati v prostoru, ki je bil za to premajhen in preteman. Po vasi so šepetali, da so jo Nemci zaprli, ker jo je nekdo ovadil, da se skriva s partizani in jih podpira. Nisem mogla razumeti, zakaj naj bi to bil tako velik zločin. Tudi doma sem videla, da so se večkrat proti večeru iz gozda izluščili trije ali štirje moške v rjavkastih uniformah, z majhno rdečo zvezdo na kapah in potem v kuhinji govorili z mamo. Na peči v izbi sva s sestro zastonj vlekli na ušesa, kaj so se v kuhinji pogovarjali; tja pa tudi nisva smeli iti.

Šele, ko so moške odšli in je začelo močno prasketati v štedilniku, sva vedeli, da mama kuha žgance za partizane. Takrat je bilo težko za hrano in spomnim se, da je mama parkrat spekla ovsen kruh, ki me je zelo praskal po grlu, toda počasi sem ga pojedla, če sem bila lačna in ni bilo drugega. Bolj kot ovsen kruh me je prizadel mlečni ješprenj. Tega nisem kot otrok marala niti na juhi, v kateri se je kuhalo preka-jeno meso, čeprav so ga vsi odrasli pri hiši jedli. Mlečni ješprenj je bil za mene pravo posebljenje neokusne, da ne rečem odvratne hrane: pokvarjeni okus po mleku skozi katerega me je istočasno zbadalo desetero čisto kratkih, a neizprosnih iglic grobo oluščenega ječmena...

Kljub težkim in negotovim časom je moja mama pomagala lačnim in premraženim partizanom, če je le bila koruzna moka pri hiši. Saj je vedela, da bo sicer moralo tele ali junec iz hleva, kar je bila za kmeta še veliko večja izguba. Seveda žganci niso zadoščali, kadar je v gozdovih blizu nas našel zatočišče cel partizanski bataljon.

Marec mi je brez šole samotno mineval. Tudi očetu in mami ni bilo prav, da bomo brat, sestra in jaz izgubili šolsko leto, toda na to, da bi v takih časih prišel iz Ljubljane v našo, od vsega sveta zapuščeno, vas nov učitelj, ni bilo mogoče niti misliti.

Sneg se je kar naprej talil in mraz vsak dan sproti popuščal. S kopnečih se snežnih skladov na hlevski in hišni strehi je skoraj curkoma kapljalo. Pred vhodom v hlev, v klonici, kot smo rekli prostoru s podaljšano streho, sta stali dve močni tnali. Kdor je imel čas, je tam s podolgovatim, zelo širokim in močnim rezilom

v roki, rekli smo mu renčon, na drobno sekal smrečje za steljo in iz okleščenih smrekovih vej delal smrekovce, ki so lepo dišali po smrekovi smoli. Smrekovci so bili bolj dolgi kot bukova polena in smo z njimi pozimi kurili peč. S sestričo in bratom smo se na osončnih bregovih lahko še sankali ali smučali. Posebno lepo je bilo proti večeru, ko je začel sneg spet zmrzovati. Tako bi večkrat sredi poslavljaljočega se zimskega veselja skoraj pozabili na vojno, če ne bi oče v časopisih bral o hudih dogodkih, ki so prizadevali ljudi blizu nas. Odrasli, zlasti mama je veliko mislila in se bala za oba brata, od katerih je bil eden še mladoleten. Bila sta mobilizirana k domobrancem in sta morala nositi uniformo, če jima je bilo prav ali ne. Jaz se kot otrok vseh nevarnosti nisem zavedala, močno

pa me je vedno znova vznemirjala zlasti očeto-va in mamina skrb, za katero sem slutila težko prikrivan strah.

Tako je bil tudi oče prvi, ki je iz časopisa zvedel, da je na pohodu v naše kraje nova nemška ofenziva. Nisem si znala točno predstavljati, kaj naj bi to bilo, vendar sem čutila, da mora biti nekaj posebno hudega. O tem, kaj naj bi bila ofenziva, sva tudi glasno razmišljala z bratom, ko sva se peljala na vozu po nove smrekove veje. Te so ležale na tesišču ob Idrijski cesti, najpomembnejši prometni žili blizu doma. Smreke, ki so jim tiste veje pripadale, so bile že na žagi. Tu sem sva se peljala skoraj vsak dan najmanj enkrat.

Ko sva se nekega dne spet peljala po skalo-oviti cesti navzgor skozi borov in smrekov gozd

SLIKAR ANGEL RENAR

Bralcem predstavljamo v tej številki slikarja ANGELA RENARJA, ki se je rodil v Podbrežju blizu Štorij leta 1917. Po poklicu je litografski risar, umetnosti pa se je posvetil že z mladih nog. Leta 1955 se je izselil v Avstralijo, kjer je bival do leta 1965. Risanje je študiral najprej v Trstu, kasneje pa tudi v Sydneyu v Avstraliji in drugod. Kot bivšemu litografskemu risarju mu je ostala ljubezen do podajanja v risbi vseh podrobnosti izbranega motiva. Umetnik je imel več osebnih razstav in o njem so pisali priznani umetnostni kritiki. Rad upodablja razglede tržaških ulic in kraških vasi v črno-beli tehniki.

Angel Renar:
Kraški motiv iz Repniča.

SOLZA

Temni se, temni...

gorjupa solza mi na srcu leži,
le Bog in jaz veva zanjo.

Zapoj že kje, jutranja ptica,
pokliči me, rosna cvetica,
med kamne na gmajno!

Pričakaj me, žarek veseli:
le v tebi se duša zaceli,
v deviškosti tvoje tišine
srce se spočine.

in dosegla cesto, sta konja obstala kot vkopana, z bratom pa sva presenečeno poskakala z voza. Preko ceste so ležale številne ob cesti požagane smreke, tako da so vsakemu prometnemu vozilu zaprle pot, tudi tanku. Brat mi je rekel, naj popazim na konja, medtem ko je on stekel domov, da pove očetu, kaj se je zgodilo.

Nisem dolgo čakala, ko sta se oba vrnila in začela s konji vlačiti dolge in težke smreke s ceste. Mene sta poslala k najbližjemu sosedu, ki je tudi imel par konj. Ta se je vidno prestrašil, ko sem mu povedala, za kaj gre. Brez obotavljanja je opremil konje in mi sledil. Oče je rekel sosedu, da je v časopisu bral o nemški ofenzivi, ki da je že blizu. Partizani so smreke požagali, da bi ovirali Nemce pri prodiranju naprej. Vendar je moj oče menil drugače. Trdil je, da bo zaprta cesta partizanom malo koristila, pač pa bo razkačila Nemce, ki se bodo potem strašno znesli nad civilnim prebivalstvom. Bila je že trda tema, ko sta se oče in brat s čisto prepotenima konjema vrnila domov; kljub temu se jima je posrečilo s sosedom izprazniti komaj nekaj več kot polovico ceste.

Nesreča je hotela, da nas je že drugi dan zbudilo oddaljeno pokanje pušk in ropotanje mnogih oklopnih vozil na cesti, ki je vodila proti Žirem in od katere se je odcepljala tudi Idrijska cesta. Trepetala sem od strahu, ker sem se bala, da bodo Nemci odpeljali ata ali mamo in mogoče zakurili hišo, ki je bila moj prvi dom na tem svetu. Res se je izkazalo, da so bile očetove mračne domneve pravilne. Sredi dopoldneva, ko so Nemci dosegli zaprto cesto, so začeli goreti domovi naših sosedov. To je bilo maščevanje Nemcev. Oče je hodil kot senca okrog in kar naprej vzdihoval, ker kljub dobri volji ni mogel odvrniti težke nesreče. Vpraševali smo se, kdaj pridemo še mi na vrsto. Naša

domačija je bila kake slabe pol ure oddaljena od usodne ceste, ki je tekla pod vrhom podolgovatega hriba, s katerega sem tolikokrat strmela v domačo dolino. Strašni dan je počasi mineval. Proti poznemu popoldnevu je napadalni ropot tankov in tovornih avtomobilov nekoliko pojenjal. Otroci, ki smo prestrašeni ves dan prežali okoli hiše, smo prvi ugledali štiri Nemce. Niso bili sami. S seboj so vlekli nekega moškega. Takoj smo o tem obvestili mamo in očeta. Vsi smo vedeli, da ne moremo nič dobrega pričakovati. Mama je pokazala veliko prisotnost duha. Atu je rekla, naj se raje skrije v zgornji hiši, da ga Nemci ne vidijo, sama pa je odločno stopila na hišni prag, da tam počaka nevarne goste. Otroci smo se postavili tik ob njej, kot bi istočasno pri njej iskali varstva in jo želeli tudi zavarovati. Radovednost in bojazen sta nam odpirala oči in usta.

Kmalu so Nemci zavili okrog vogala. V žrtvi, ki so jo vlekli s seboj, smo prepoznali našega soseda. Njegova domačija je stala še bolj na samem ob robu gozda kot naša.

Ko so Nemci zagledali mamo, so jo poklicali k sebi.

»Razumete nemško?« jo je eden ostro vprašal.

»Malo,« je rekla mama v slabi nemščini.

»Je ta človek tu bandit?« je Nemec vzdigoval glas, kot da je mama na zaslišanju. Drugi trije Nemci so podržali ob besedi »bandit« sosedu svoje brzostrelke čisto pod nos. Ta je bil bolj bled kot zadnji sneg in njegove obupane in prestrašene oči so mamo prosile za pomoč.

»Ne, ne!« je mama odločno zanikala vprašanje. Dobro se je zavedala, da se nahaja sosed v življenjski nevarnosti.

»Poznate tega moža?« je Nemec dalje spraševal v meni tujem jeziku.

»Seveda. To je naš sosed. Ravno tako kmet kot mi. Je pošten mož. Ima veliko majhnih otrok,« je skušala mama pomiriti Nemce.

»Tako, tako. Kaj pa počne sam v gozdu?«

»Pripravlja drva, da otroci ne zmrzujejo,« je rekla mama, kot da je to samo po sebi umevno in ukazala meni in sestri, naj postreževa Nemce z žganjem in jabolki, kar sva res, kot bi trenil, storili.

To je pomirilo Nemce. Dokončno so uvideli, da imajo pred seboj miroljubne civiliste. Z vojaško uniformiranimi, toda manj napadalnimi obrabi so segli po jabolkah, medtem ko so žganje z ostrim gibom roke odklonili. Nato so odšli sami brez soseda v smeri proti Idrijski cesti.

Dobro se še spominjam, kako sem tisti dan občudovala mamo. Še danes, po več kot treh desetletjih, jo v duhu vidim, kako stoji pogumno in na vse pripravljena pred tujimi moškimi z brzostelkami v roki in granatami za pasom in prepričljivo govori in govori, dokler se ji ne posreči rešiti človeško življenje.

Državnozbornske volitve med obema vojnama

razprava raz

Od zasedbe naših krajev 1918 do konca druge svetovne vojne, torej v dobi 27 let so bile trikrat volitve v državni zbor v Rimu, in sicer samo v poslansko zbornico, kajti senatorje je po albertinski ustavi imenoval kralj. Ženske takrat niso imele volilne pravice.

Prve volitve

Prve volitve, katerih so se udeležili tudi Slovenci, Hrvati in južnotirolski Nemci, so bile pol leta po rapalski pogodbi, sklenjeni 12. novembra 1920. Razpisane so bile za dan 15. maja 1921. Državne posle je vodila demokratična vlada; bila pa je že pod hudim zunanjim pritiskom fašistov. Slovenci so kot narodna skupnost nastopali enotno pod imenom Jugoslovanska narodna stranka. Med njimi so pa bile precej močne razlike v pogledih na razna bistvena življenjska vprašanja. Centralni volilni odbor je postavil kandidata v vseh treh volilnih okrožjih. Na Goriškem so kandidirali: dr. Josip Wilfan, odvetnik, Virgilij Šček, duhovnik, dr. Karel Podgornik, odvetnik v Gorici, Josip Lavrenčič, trgovec v Postojni, in Franc Poljanec, rudar v Idriji. V Istri so bili kandidati: dr. Josip Wilfan, dr. Ulikse Stanger, odvetnik, Ivan Stari, časnikar, dr. Stojan Brajša, odvetnik, Fr. Flego in Tomo Herak. V Trstu pa: dr. Edvard Slavik, odvetnik, Matej Zlobec, Ivan Kjuder in Hinko Pertot. Za volilni znak so izbrali lipovo vejico, ki se je takrat prvič pojavila.

Takratnega volilnega boja si danes skoraj ne moremo predstavljati. Po vsej deželi so bili zelo dobro obiskani volilni shodi. Ljudje so bili navdušeni. Živel so v dobri veri, da se bodo po volitvah razmere uredile in da bodo tudi Slovenci prišli do svojih pravic. Toda že tedaj so divjale po deželi fašistične tolpe in strahovale ljudi, strahovale ne z besednimi grožnjami, temveč z dejanskimi napadi. Ljudi so pretepali in izganjali. V Postojni so na primer hoteli izgnati kandidata Josipa Lavrenčiča. Fašisti so mu ukazali, naj v 48 urah odide v Jugoslavijo. Ker je bilo to le preneumno, je posredoval tržaški civilni komisar in Lavrenčiča rešil. V Istri so fašisti zažigali hiše. V nekaterih krajih se volitve zaradi nasilstev sploh niso mogle vršiti. Na Opčinah so razgnali volilno komisijo. V Tolminu so vrgli med volivce dve bombi. Nasilje so naši volilci občutili tudi v Volčah, na Grahovem, v Cerknem. V

Postojni okoli dvesto volilcev niso pustili na volišče.

Iz tistega divjaškega volilnega boja nam je ostal pogumen dokument tržaškega škofa Bartolomasijsa; to je odločen protest z datumom 21. maja 1921, objavljen na prvi strani četrte številke tržaškega škofijskega uradnega lista. Bartolomasi pravi takoj v začetku: »Protestiram proti napadom na cerkve, župnišča in župne urade. Protestiram proti uničevanju knjig, matrik, slik, pohištva in svetih predmetov. Protestiram proti grožnjam, izrečenim s strahovanjem in orožjem, proti pretepanju in ranitvam župnikov in kaplanov, ki so bili s silo izgnani in prisiljeni, da so zbežali in zapustili več kot deset župnij in kaplanij, ki so sedaj brez svetih opravil in duhovne pomoči.«

Škof Bartolomasi se je zaradi vsega tega nasilja obrnil na papeža Benedikta XV., ki je 2. avgusta 1921 odgovoril z znamenitim pismom, v katerem pravi: »Z veliko bolečino smo iz raznih krajev zvedeli, kakšne hude krivice prizadevajo nekateri strankarski prenapeteži premnogim predstavnikom istrske duhovščine, ki ji je poverjena skrb za hrvaške in slovenske vernike v tej pokrajini.

Vemo namreč, da oni zlohotneži uprizarjajo divjaške pohode, da zaradi tega prihaja do raznih okrutnosti in celo do prelivanja krvi ter da se prizadevajo vsakovrstne žalitve duhovnikom, katerim je konec koncev mogoče očitati edino to, da so istega naroda in jezika kot verniki, katere jim je zakonita cerkvena oblast izročila, in da te vernike ljubijo in jih jemljejo v zaščito. To nas prizadeva tembolj, ker gre glas, da to zločinsko početje ostaja nekaznovano, kar na eni strani še podpihuje objestnost podivjancev in nekako daje potuho njihovemu nasilju, na drugi strani pa brezmočne žrtve še bolj ustrahuje in demoralizira.«

Volitve so dale naslednji izid. Jugoslovanska narodna stranka (Slovenci in Hrvati) je dobila:

na Goriškem		39.068 glasov
v Trstu		2.930 glasov
v Istri		9.842 glasov

skupaj 51.840 glasov

Druge stranke so dobile v vseh treh okrožjih: italijanski blok

(fašisti in drugi)	49.921 glasov
komunisti	20.495 glasov
socialisti	12.257 glasov
popolari (predhodniki današnje	
kršćanske demokracije) . .	4.590 glasov
republikanci	8.346 glasov

skupaj 95.609 glasov

Jug. narodna stranka je torej dobila več kot eno tretjino vseh oddanih glasov.

Od kandidatov Jugoslovanske narodne stranke so bili izvoljeni na Goriškem dr. Wilfan, Virgilij Šček, dr. Podgornik in Lavrenčič, v Trstu nobeden, v Istri pa dr. Wilfan, ki je sprejel goriški mandat, istrskega pa odstopil dr. Stangerju. Slovenci in Hrvati smo torej imeli v poslanski zbornici pet poslancev.

Pod fašizmom

Naslednje volitve v državni zbor so bile že pod fašistično vlado, ki je 18. novembra 1923 izdala nov volilni zakon. Država je bila razdeljena v petnajst volilnih okrožij. Nove pokrajine (Gorica, Trst in Istra) so z videmsko pokrajino tvorile eno okrožje. Vsaka stranka, ki se je hotela volitev udeležiti, je morala postaviti kandidate vsaj v dveh okrožjih. Zato so se Slovenci in Hrvati povezali z južnotirolskimi Nemci. Na skupnem volilnem znaku sta bili lipova vejica in planika (Edelweiss). Novi volilni zakon je določal, da sta stranki, ki dobi večino, priznani približno dve tretjini vseh poslanskih mest. To je bila najvažnejša določba. Z njo je bila fašistični stranki zagotovljena večina v državnem zboru. Tržaško, puljsko in videmsko okrožje je volilo 23 poslancev. Od teh je stranka z večino dobila 15, ostale stranke, ki so sploh dosegle volilni količnik, pa osem poslancev. Volitve so bile 6. aprila 1924.

Pri teh drugih volitvah so bili Slovenci že ločeni v dve stranki. Na eni strani je bilo goriško politično društvo »Edinost« in politično društvo za Slovence in Hrvate v Istri (katoličani), na drugi pa politično društvo »Edinost« v Trstu (liberalci). Postavili pa so enotno kandidatno listo, na kateri so bili: dr. Josip Wilfan, dr. Karel Podgornik, dr. Ulikse Stanger, dr. Engelbert Besednjak, dr. Jože Bitežnik in dr. Stojan Brajša. Pri teh volitvah so Slovenci in Hrvati dobili 29.847 glasov, torej 21.993 glasov manj kot pri prvih volitvah. To razliko je pripisati fašističnemu nasilju in ustrahovanju, ki je bilo toliko bolj učinkovito, ker so to pot fašisti imeli vlado v svojih rokah. Fašisti so v vsem okrožju z všteto videmsko pokrajino dobili 161.826 od 268.325 oddanih glasov, torej nadpolovično večino in petnajst mandatov.

Na slovenski narodni listi sta bila izvoljena dr. Engelbert Besednjak in dr. Josip Wilfan. Na komunistični listi pa je bil izvoljen Jože Srebrnič. Težko je ugotoviti, koliko slovenskih volivcev mu je dalo glas. Gotovo so bili zanj slovenski komunistični glasovi v čisto slovenskih krajih; to bi se dalo izračunati po podrobnih krajevnih volilnih izidih.

Državni zbor, ki je bil izvoljen v aprilu 1924, je trajal polno zakonodajno dobo, do pomladi 1929. Potem smo imeli še ene tako imenovane volitve, ki pa so bile bolj politična burka kot resna zadeva. Dne 24. marca 1929 so bile namreč plebiscitarne volitve v državni zbor. Kandidate je postavila samo fašistična stranka. Glasovalo se je lahko samo DA ali NE. Udeležba je bila skoraj stoototna. Umevno je, da je bilo število negativnih glasov malenkostno. Izvoljenih je bilo vseh 400 fašističnih poslancev. Pozneje niti plebiscita ni bilo več.

To je vse. V 27 letih od zasedbe 1918 do konca druge vojne smo Slovenci dvakrat doživeli kolikor toliko demokratične volitve v državni zbor in se jih udeležili.

n. n.

Na Taboru ob Cankarjevi stoletnici, ki so ga priredili Slovenska prosveta in župnijski domovi na Tržaškem 9. maja na Opčinah, je sodeloval tudi mešani zbor pod vodstvom Humberta Mamola.

Na tirnici Kristusa

Cankar ni imel svojega bojnega konja v ideji: svetovnonazorska problematika ni bila zanj. Tako ga je na primer pri marksizmu ogrelo njegovo odrešenijsko sporočilo; njegova filozofska osnova — dialektični materializem — pa mu je ostala tuja. Ta njegova miselna nezainteresiranost ni izvirala iz kake osebnostne zamejenosti. Cankar je znal biti po potrebi tudi bleščeč intelektualec. Izjemoma se je na primer pobavil s tako puščobnim filozofom, kakršen je bil Spinoza. Razlog, da ga idejnost ni zaposlovala, je bil pač v njegovi totalni predanosti eni sami ljubezni, umetnosti. Preveč je bil umetnik — srce živci, čustvo in domišljija, spomin in slutnja —, da bi se spustil v areno življenja v sedlu Razuma, bodisi praktičnega bodisi teoretičnega. Njegov izrazni organ je bilo Srce, v najširšem možnem doživljajskem razponu, od brezupa do poveljevanja. Ali s tipično cankarjevsko podobo: od smrtne teme velikega petka do vriskajočega jutra velike nedelje.

Razumljivo je torej, da je na teoretski ravni pokazal isto nezanjemanje do krščanstva. Cankarja si težko zamislimo s teološko knjigo v roki. Tomizem je moral biti Cankarju vsaj tako tuj kakor dialektika, katoliša Cerkev pa mu ni mogla biti kaj dosti bolj pri srcu kakor monarhija dvoglavega orla. Še več lahko rečemo: Cankarjev progresizem ima izrazito laično, celo laicistično obeležje. In vendar bi si za njegov odnos do krščanstva lahko izposodili besede, s katerimi je sam označil svoj odnos do glasbe. »Vse teorije so mi zaklenjene in zapečatenе: še not ne znam brati. To popolno, sramotno neznanje pa se čisto prijazno družijo s prav posebno, skoraj bolno občutljivostjo za zvok, za ubranost in za neubranost...« Tako tudi v isti sapi, ko priznavamo Cankarju njegovo necerkvenost, lahko z vso drznostjo tvegamo trditev: v 20. stoletju ga praktično ni velikega pisatelja, ki bi bil tako zaznamovan s Kristusom — z njegovim križem in z njegovim vstajenjem — kakor naš Ivan Cankar.

Že njegova umetniška govorica je nedvoumna. Njena preroškost in njena metaforika sta vseskozi svetopisemski, kakor nista pri nobenem modernem katoliškem pisatelju. Bolj sta doživeti kakor pri Paulu Claudelu, da o kakem Grahamu Greenu sploh ne govorimo. V Cankarju so strani, iz katerih diha nekakšna navdihnjenost; apokaliptični bloki, ki bi jim bil lahko avtor kakšen apokrifni Janez.

Greh in kesanje, milost in odpuščanje, križ in poveljevanje — ti pojmi in te podobe so umešeni v samo žarečo srčiko Cankarjevega navdih.

Odkod to? Odgovor je lahek: pri Cankarju imamo opraviti ne samo z literarnim, ampak tudi z duhovnim genijem. Naj omenimo samo njegovo znamenito HREPENENJE, ki bi samo na sebi zaslužilo debelo teološko razpravo. Imanentistični, recimo vidmarjevski pristop si s tem Cankarjevim hrepenenjem ne more pomagati: degradirati ga mora v sociološko plehkost. Zakaj, je jasno: to ni hrepenenje po takšni ali drugačni družbeni ureditvi, po takšni ali drugačni razredni kemiji, po takšni ali drugačni tostranski prihodnosti. To hrepenenje je bolno od večnosti: samo na sebi je nepotešljivo, presega vsakršno revolucionarno mogočnost, to je hrepenenje po neskončnem, z drugo besedo po tistem Bogu, ki ga je Cankar pisal s spoštljivo veliko začetnico.

To je že razbolela sla po absolutnem, do katere utegne biti neki zdravi krščanski racionalizem celo udružen. Praktično je ni strani v dvajseterici Cankarjevih knjig, ki ne bi brnela od te sle. Naj navedemo en sam pasus, iz Lepe Vide. Če kdo hoče, lahko vidi v njem tako rekoč umetniški prevod znanega teološkega dokaza za posmrtno življenje (najti ga je na primer v Trstenjakovi knjižici *O sreči, ki je ni*, Ljubljana, 1975, stran 8). Glasi se: »Drugače ne more biti, ne sme biti: nekje je drugo življenje — kjerkoli. Plemenitejši, večji, spoznanja polno življenje, nič podobno temu trudnemu, slepemu, zehajočemu umiranju, ki je zdaj naš delež. Jaz verujem v to drugo življenje — odkod drugače hrepenenje po njem, hrepenenje po smrti, po osvobojenju iz te žalostne ječe! In nikoli ni bilo to hrepenenje tako globoko kakor zdaj, ob teh urah, ko vem, kako blizu je kolovoz in kako daleč so mi zvezde.«

Kaj naj bo drugega to Cankarjevo hrepenenje kakor krščansko pričakovanje Nove zemlje, onkraj obal časnega? A kar mu daje prav korralno krščansko razsežnost, je okoliščina, da to ni toliko hrepenenje po osebnem preživetju, kolikor po zmagi Pravice — neke dokončne in nepodkupljive, nadčloveške Pravice. Pravice za brezmejni človeški Klanec vseh ubogih in zatiranih, vseh razžaljenih in ponižanih. Cankarjevo sporočilo se tukaj izteka onkraj še tako ple-

menite socialistične vizije v samo eshatološko prerojenje.

Ob Cankarjevem jubileju se torej slovenski kristjan more vsaj tako sproščeno identificirati z njegovim sporočilom kakor slovenski marksist. Saj bi Cankar lahko rekel o sebi z dantejevsko metaforo: krščanstvo je bilo mati, ki me je dojila, s krvjo in s slogom. Kjerkoli slovenski kristjan odpre Cankarjevo knjigo, povsod se

znajde doma, v območju slovenskega in večnega. Povsod najde preroško vzvišenost Gore blagrov, v akordih najslovesnejše slovenščine, kar jih je bilo kdaj napisanih. In med temi blagri je eden, ki ga je moral imeti Cankar najrajši in ki je blagor vseh manjšin, vseh odrinjenih, narodnih in bivanjskih in ideoloških: **BLAGOR LAČNIM IN ŽEJNIM PRAVICE**. Z Ivanom Cankarjem verjamemo: **BODO NASIČENI**.

Cankarjeva beseda

«Jaz sem optimist ves, kar me je. Kako bi človek sicer delal in se trudil, če bi vedel, da je vse zastonj? Jaz upam v bodočnost našega naroda...»

»Zmerom sem bil prepričan, da je umetnika edini poklic kritika in boj. Morda je moj posluš drugačen od posluha drugih ljudi, morda je pokvarjen: že v najtišji, najslajši lirski pesmi slišim obtožbo; izvila se je bila iz življenja kakor vzdih... Edino, kar sem podedoval iz tistih lepih časov, je prepričanje, da umetnik, ki se prilagodi, ni več umetnik. Človek, ki zapre oči, je slepec.«

»Vsak narod ima v hiši svojega življenja posebno kamrico, v katero je skrbljivo spravil, kar je bil kdaj pridobil dragocenega, spravil vse, kar je bil kdaj najgloblje doživel, z vsem svojim ubogim telesom, z vso svojo čisto dušo, spravil vse, kar je kdaj trepetaje v predsmrtni bridkosti čutil in mislil. V to kamrico stopi ob usodni uri, stopi vanjo, da se povrne očiščen in utrjen, poln vere vase in v dobroto svojega bližnjega, poln zaupanja v dan in v večnost, poln moči, brez strahu, pripravljen na svatovanje in pripravljen na svojo lastno sedmino...»

Kaj in koliko si bil spravil, narod? Kdaj in kakšen se povrneš?»

»Izvirek tega rogovilastega ilirizma je nepoznanje naroda, malovernost ljubezni ter tista strahopetnost: kaj bo z nami? Tista strahopetnost, ki škili na jugoslovansko teto in češkega strica, namesto, da bi pogledala v zdravo srce narodovo. Če smo se držali v klavrnosti petnajst sto let, se bomo držali še sedaj, ko smo kulturni. Nase se zanesimo — to je vse!«

»Prvi naši bojevniki za socialistično idejo so bili kakor preroški iz tuje dežele; podobni so bili človeku, ki bi kratko in malo presadil palmo na Kras ter si prav nič ne ogledal kraja in tal. Strokovno organizacijsko in miselno naobrazbo, ki

so si jo bili pridobili v tujini, so brez pomisleka uveljavili doma. Delali so na domačih tleh, v svojih mislih pa so živeli v bogato razvitih nemških industrijskih pokrajinah. Po rodu in kolikor toliko tudi po jeziku so bili Slovenci, po svoji vzgoji in svojem mišljenju pa pristni Nemci. Še dandanašnji se žal le premnogokrat primeri — zlasti na Štajerskem in na Koroškem — da socialistično organizirani delavec misli, da, ker je socialist, mora biti obenem tudi nemškutar.«

»Kakor posamezni človek, je stranka živo bitje, ne mrtev kamen. Raste in razvija se z narodom, iz katerega se je bila porodila; življenje naroda je njeno življenje, trpljenje naroda njeno trpljenje, moč naroda — njena moč. Ako se tega ne zaveda, ali noče zavedati, se sama izlušči iz naroda, je tujka v domači hiši in sodba ji je pisana!«

»Kdor ljubi svojo domovino, je z enim samim objemom svoje misli obseže vso; ne samo nje, temveč vse, kar je kdaj ljubil in kar bo ljubil kdaj pozneje. Zakaj ljubezen je ena sama in nerazdružljiva; v en sam kratek utrip srca je stisnjeno vse — mati, domovina, Bog.«

»Ko se je zgodilo strašno poveličanje na Golgoti, se je nebo stemnilo, se je zemlja stresla v prisilni grozi. In v to grozo, v to noč je vriskaje planilo novo, svetlejšo sonce; zagrinjalo stare zaveze se je pretrgalo od vrha do tal in evangelij je nastopil svojo pot, da nese odrešenje od naroda do naroda...«

»Velikega petka je bilo treba za veliko nedeljo; smrti Boga samega je bilo treba, da je zazvonilo in zapelo ponižanemu človeku veličastno vstajenje...«

»Luč in Bog je, radost in življenje! Svetlejši iz noči zasiye dan, življenje mlado vre iz starih ran in iz trohnobe se rodi vstajenje.«

Tabor ob Cankarjevi stoletnici

Poklon umetniku in učitelju pokončnosti

9. maja je bil na Tržaškem deževen dan in ljudi se je držala zaprepačenost ob vesteh o potresu, ki je sejal smrt in razdejanje med prijatelji Furlani in brati Slovenci. Kljub temu se je v Finžgarjevem domu na Opčinah zbralo veliko ljudi, ki so se želeli s svojo navzočnostjo pokloniti spominu človeka, ki je budil vest prejšnjim generacijam ter je še vedno ena sama lekcija sodobnikom.

Prireditve bi bila morala biti na prostem, a je vreme bilo močnejše od načrtov. Kljub temu se organizatorji (Slovenska prosveta in župnijski domovi na Tržaškem) niso odpovedali dogovorjenemu nazivu TABOR. Ta simbol obrambe — življenjske pred nekaj stoletji in duhovne v današnjih dneh — je preveč domač pobudnikom repen-tabskih slavij, da bi se mu odpovedali ob Cankarjevem jubileju: posebno še zato, ker TABOR ni le obramba, marveč tudi ohranjanje vsega, kar ima neka svobodna skupnost za svoje svetinje.

Cankarja smo počastili s pesmijo, besedo in izborom njegovih najintimnejših in najudarnejših umetnin. S pesmijo so se javili združeni pevski zbori z Opčin, iz Rojana in od Svetega Ivana pod vodstvom preciznega in občutljivega profesorja Mamola. Na samem uvodu pa smo poslušali nje, ki vidimo v njih bodoče prave pevce: otroke iz Mačkolj pod vodstvom Ljube Smotlak.

»Slovenski šopek« se imenuje ta zbor in tak je res tudi za oko in za srce. Prijazni drobiž, ki ve o Cankarju komaj kaj več kot tiste zgodbe o pomarančah in datelnih, je že vraščen v skupno, starodavno deblo, ki bo zacvetelo in ozelenelo vsako pomlad, s pesmijo, besedo, mislijo in zavednostjo. Ploskali smo pevski mladosti, ploskali svoji bodočnosti.

Besedo Ivana Cankarja so nam posredovali člani Slovenskega in Radijskega odra: Miro O-pelt, Marinka Theuerschuh, Ivo Sosič, Maja Lapornik, Marijan Kravos, Marija Besednjak, Matejka Maver in Anka Peterlin. Prikazali so nam podobo človeka, ki je ljubil človeštvo in slovenstvo, pravičnost in dobroto. Izbor in podajanje sta bila tako prefinjena in komorna, da bi skoraj pozabili, da smo na TABORU. A se to le ni zgodilo, ker je nazadnje izza vseh intimnosti le spregovoril Cankar-bojevnik: ne bojevnik za kakršne sprotne potrebe prebranih ljudi, marveč bojevnik na fronti pravičnega človečanstva in ponosnega slovenstva.

O Ivanu Cankarju je spregovoril Saša Martelanc. Ko se je ob ustreznem pisateljevem citatu najprej vprašal, kdo je sploh Ivan Cankar, je ugotovil, da je možnih nešteto definicij na to vprašanje. In je naglasil:

»Presenetljivo je to, da je vsak odgovor po svoje pravilen. Zakaj v Ivanu Cankarju je zdru-

»Slovenski šopek« iz Mačkolj je začel prireditve na taboru ob Cankarjevi stoletnici.

Igravci Radijskega odra in Slovenskega odra so brali iz Cankarjevih del: (od leve) Marija Besednjak, Marijan Kravos, Marinka Theuerscuh, Miro Opelt, Matejka Maver, Maja Lapornik, Ivo Sosič in Anka Peterlin.

ženega toliko vsega, da lahko vsakdo najde v njem kaj zase, pa naj bo to na etični, umetniški, socialni ali idejni ravni. Še bolj presenetljivo pa je to, da se vse resnice in pravilnosti v Cankarju med seboj ne bijejo, marveč skladno dopolnjujejo. Vsa na videz tako različna stremljenja in hotenja so namreč pri njem mišljena in čutena v svoji najčistejši, najizvirnejši obliki. To, kar bi pri preračunljivcu bila neiskrena namešanost z vseh vetrov, je pri Cankarju prelep mozaik, kjer so vsi kamenčki presvetljeni z neko harmonijo, ki skorajda že ni v celoti od tega sveta. To je bogastvo človeka, ki je poln umetniške občutljivosti, človečanske prizadetosti in iskanja zemskih in nadzemskih resnic. To je na najfinejši ravni dejansko že pravi simbol PLURALIZMA.«

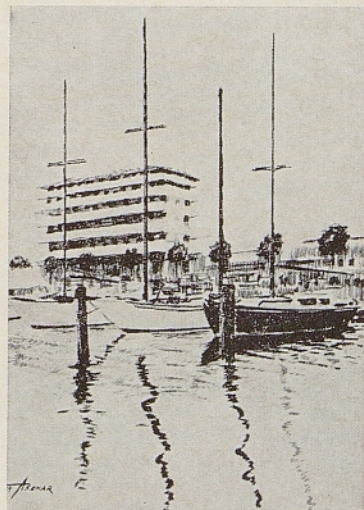
Govornik je zatem naglasil, da je bil Cankar idejno strasten borec za stvar, ki jo je imel za pravilno in pravično. Ni pa nasprotniku pri tem »nikoli vzel najprej dobrega imena in potem še orožja, da bi ga zaničevanega in nemočnega pregazil z nečastno lahkoto.« Dodal je, kako je naravno, da prav zaradi pluralizma vsakdo išče na raznih nivojih SVOJEGA Cankarja, tistega, ki mu je po čustvovanju in miselnosti najbližji. Zato je tudi naravno, da je Cankarjevih proslav več, da imajo različne poudarke. In je pristavil:

»Nedopustno je le to, da bi kdorkoli rekel: Cankar je SAMO naš. Hudo je že, če kdo to reče nepremišljeno. Kadar pa je tak »NAŠ CANKAR« sad ledenega računa s stranskimi cilji, postane tako početje nemoralna groteska. Še več: načrtno prisvajanje Cankarja je tudi TATVINA. Zakaj Cankar je sin slovenskega naroda kot celote. Te celote pa nobena človeška sila nima pravice - in tudi ne moči - deliti v pravi in nepravi del, v del, ki je Cankar njegov, in v del, ki da ga je Cankar odklanjal. Cankar je namreč dragocena skupna dobrina vseh Slovencev za vse večne čase.«

V govoru je bilo dalje rečeno, da je bil naš pisatelj do zadnjih vlaken zaveden Slovenec in

da je bil njegov internacionalizem podoben Prešernovemu: torej le v smislu mednarodnega bratstva in socialne solidarnosti, ne pa v smislu podrejanja manjšega večjemu ter nazadnje utopitve v tujstvu. Po govornikovi tezi bi Cankar — čeprav je govorjenje v pogojnikih zelo tvegana zadeva — v naši zamejski stvarnosti nikoli ne pristal na to, da se daje ideji pod drugo narodno zastavo prednost pred slovenstvom, ki je za nekatere dandanes premajhna kategorija, za nas pa dragocena kot nekaj, kar ima korenine že skoraj poldrugo tisočletje in jih bo še imelo, dokler bomo prisluhnili glasu našega bistva in takim učenikom, kot je bil tudi Ivan Cankar.

S temi mislimi je izzvenel Cankarjev tabor na Opčinah, ki se je potem v družabni obliki nadaljeval z nastopom kar treh domačih ansamblov. To so TAIMS, GALEBI IN ZVEZDE, ki jih vodi požrtvovalni g. Franc Pohajač, ki je tudi njih ustanovitelj. Za kroniko moramo dodati, da so na Taboru zbirali prispevke za žrtve potresa; vse, ki so tragično izgubili življenje, pa so počastili z enominutnim molkom. A.A.

Angel Renar:
Motiv z obale

Walther Nowotny

Avstrijski pesnik WALTHER NOWOTNY je po rodu Dunajčan, rojen leta 1924, živi pa v Celovcu. Po dokončanih študijah na Reinhardtovi ustanovi je deloval kot igralec in režiser. Mnogo let je oblikoval bralne predstave ameriškega doma v Celovcu. Je sodelavec avstrijskega radia kot napovedovalec, režiser radijskih iger, pisec in kritik. Njegove pesmi, ki jih objavljamo v tej številki, je iz nemščine prevedel Edvard Kocbek; odstopil pa nam jih je avtor.

Hodim

po mestu
vzdolž
reke
v senci
cerkva
Časniki
pišejo o morilcih
prebivalci mesta
kramljajo o glasbi
Po kavarnah
si obiskovalci
iz raznih dežel
naročajo torto s smetano
Nevidna mavrica govoric
visi nad javnimi prostori
Siti obrazi strmijo v prazno
izginjajo v dimu
V kotu
molčita zaljubljenca
brezčasno
izletniki iz sosedstva
v skupinah oblizujejo
znamke
Gospa v letih
odkrije za hip
svoje čipkasto perilo
Raznašalec
prodaja jutrišnje časnike
in zgodaj končuje
današnji dan
Kar preostaja
ti ne napoveduje nič dobrega

Hodim
po mestu
vzdolž reke
v senci
cerkva
Pri prodajalcu klobas
Gospa v večerni obleki
Gospod v smokingu
Rdeče ustnice rumena gorčica
Na smokingu mastni madež
Pes drhti od mraza
obliva dan
in ga neusmiljeno končuje

Nikar

ne vrzi srca
v ponev
videl boš
še prezgodaj
te bodo skuhali
Bršljan
dnevnih resnic
se ti vije
okoli možganov
Noč
izgublja črnino
oblačilo let
razpada
in globoko iskalo
bo odčaralo
vesolje

Nikar
ne vrzi srca
v ponev
Še prezgodaj
ti bo zastal
dih
Ko bo pepel
zoglenelih astronautov
padel v tvoj Disneyev svet
in bo raca
tvoj tolsti malik
zagagala
svoje veliko izdajstvo

Nič posebnega

ni bila noč
ko je psica
podvrgla mladiče
Ledeni dež
je padal na ulice
luže
so imele skorjo
in psica
si je lizala kri
s svojega života
Mladiči
mehka drhteča
brezoblična gmota
so tipali za toploto
Dvonožec
se je primajal
in stopil enkrat
in še enkrat
Človek
se je zdramil
Doma
v stanovanju
si je psička iz blaga
nežno
pritisnil nase
Na gumastih
podplatih
dvonožca
se je strjevala kri
Toda psiček iz blaga
je ni polizal
Bila je noč
ko je psica
povrgla mladiče
toda noč ni bila
nič posebnega

MEDDOBJE

V Argentino so se Slovenci izseljevali že pred prvo svetovno vojno, po njej pa zlasti Primorci. Mirko Rijavec piše v knjigi Južna Amerika: »Slovencev je v Argentini okoli 50.000; skoraj polovico je primorskih Slovencev.« Čeprav so začeli takoj kulturno delovati, so dali pravega razmaha šele politični begunci po zadnji vojni (okr. 7.000), med katerimi je bilo več izobražencev. Ko so se v novem kraju znašli in gospodarsko postavili na noge, so prevzeli kulturno vodstvo zdomskih Slovencev, ki je bilo nekaj v Clevelandu v ZDA.

V Buenos Airesu so 1954 ustanovili Slovensko kulturno akcijo kot nekako osrednjo Matico, ki je začela izdajati kulturno revijo Meddobje, znanstveni zbornik Vrednote, leposlovne in znanstvene knjige, informativni Glas slovenske kulturne akcije itd. Meddobje so ustanovili po vzoru predvojnih slovenskih revij in jo namenili predvsem izobražencem. V programu so zapisali, da bo revijina »edina naloga ta, da bo skušala reševati v književnosti in znanosti, v čustvu in misli, krščanske vrednote v času modernih razvrednotenj, kazati smer skozi sodobni kaos, skozi to nejasno meddobje«. Vodilo jo bo načelo: v potrebnem enotnost, v dvomljivem svoboda, pri vsem pa ljubezen.

Prva številka Meddobja je izšla poleti 1954. Uredništvo sta prevzela pisatelj Zorko Simčič in pisatelj, politik in esejist Ruda Jurčec. V 6. letniku je pristopil še pesnik

Rafko Vodeb iz Rima, v 9. je nastala kriza: najprej je odstopil Vodeb, za njim Simčič, tako da je zadnji številki uredil Jurčec sam. Deseti letnik se je zavlekel za dve leti in ga je dokončal dr. Tine Debeljak, nato je prevzel uredništvo pesnik in esejist France Papež in ga obdržal do danes. Navadno ima vsak letnik okrog 320 strani in nekaj prilog zdomskih slikarjev in kiparjev.

Meddobje prinaša pesmi, novele, eseje, razprave, razmišljanja, poročila in ocene z različnih kulturnih področij, od 1957 do 1966 oceno vseh slovenskih leposlovnih del doma in v tujini. O reviji je urednik Simčič izjavil, da polovica sodelavcev ne živi v Argentini, ampak po vseh celinah, zato je v slovenski kulturni zgodovini to prvi primer dela na razdalje. Poudaril je tudi, da je Meddobje evropska revija in da ima večina starejših in mladih sodelavcev neko široko kulturno in solidno filozofsko podlago, ki so si jo pridobili z osebnim študijem in s tesnim stikom z večinskimi narodi, med katerimi živijo.

Revija je razgledana, široko odprta, občutljiva za vsa sodobna vprašanja, gleda nazaj v vrednote preteklosti in išče smeri v prihodnost. Okrog sebe je zbrala širok krog nadarjenih delavcev, med njimi nad 20 pesnikov, izmed katerih so bili nekateri že znani, drugi so se razvili v reviji: Tine Debeljak st. in ml., Anton Novačan, France Papež, France Sodja iz Argentine, Vinko Beličič in Stanko Janežič iz Trsta, Vladimir Truhlar in Rafko Vodeb iz Rima, Vladimir Kos iz Tokia, Milena Soukal iz ZDA, Milena Merlak Detela iz Avstrije, Humbert Pribac iz Avstralije, Fran Zore (Stanko Majcen) iz Slovenije in vrsta drugih.

Nastopilo je nad deset pisateljev, izmed katerih so nekateri pravo odkritje: Feri Bukvič, Ruda Jurčec, Karel Mauser in Marijan Marolt. Vsi ti so se oglasili in razvili šele v zdomstvu, vsak je vnesel svoj svet, svoj način pripovedovanja in bistveno dopolnjuje celotno slovensko literaturo. Njim se je pridružilo tudi nekaj dramatikov: Rozman, Simčič idr.

Znanstvenih delavcev, esejistov in kritikov je bilo nad trideset in so zajeti iz vsega sveta. Obravnavali so najrazličnejša vprašanja, kulturna, politična, verska itd. Posebno razgledan je bil Ruda Jurčec, ki je več let vodil rubriki Čas na tribuni in Črta in prostor. Skoraj vsem se pozna svetovna razgledanost, zato so njihovi prispevki temeljitji in na ustrezni višini.

Dodati je treba še likovne umetnike, kot so France Gorše, Bara Remec, Milan Volovšek idr.

Meddobje je bilo vrsto let najboljša slovenska revija sploh. V teku let pa je nekoliko opešala. Vzroki so bili deloma spori med argentinskimi sodelavci glede uredniškega koncepta, še bolj pa v pomanjkanju novih sodelavcev. Jedro sodelavcev predstavljajo še vedno ljudje, ki so prišli iz Slovenije, mladi rod večinoma več ne ustvarja v slovenščini ali pa ga življenje samo odvrača od pisanja.

WALTHER NOWOTNY

Še nikoli

nismo bili tako siti
kakor smo danes
Edino uboštvo
ki ga poznamo
je uboštvo čustva
Delovni čas
smo si uredili
delovna mesta
si zavarovali
ljubezen sprostiti
Vojne divjajo
na daljnih celinah
za bližnjika
nam ni mar
Spolnost
nam določa misel
reklama
dejanje in nehanje
televizijski zaslon
nas preskrbuje z vzori

Včasih
umre sorodnik
slovesno ga
položimo v grob
Uro za tem
prebiramo
športne izide
filmske sporede
in smo v skrbah
za psa
ker ga je napadla
smrkavost
Včeraj se je rodilo
na stotine ljudi
prav takšni bodo
kakor sva Ti in jaz

PRIPRAVA NA PRVO SV. OBHAJILO

za sodobne žene in dekleta

V mesecih maju in juniju se vrste po vseh cerkvah slovesnosti prvega sv. obhajila. Cerkve so za to priložnost praznično okrašene, polne bolj kot ob največjih praznikih, starši, sorodniki in prijatelji z ganjenostjo spremljajo sv. mašo ter opazujejo malčke, ki bodo prvič prejeli Jezusa. Vsi so srečni in hvaležni katehetu, ki je otroke tako lepo pripravil na ta zakrament in jim preskrbel tako lepo slovesnost. Take slovesnosti se mi zdijo kot čudoviti intermezzi v življenju mnogih mlačnih katoličanov, ko se znova približajo Bogu in Cerkvi, medtem ko ni bilo prej in morda tudi pozneje v njihovem življenju prostora za versko občutje. Samo nekaj primerov. Neka mama mi je prav prostodušno priznala, da sta tako ona kot njen mož nasprotna veri, vendar pa nikakor nista mogla prikrajšati svojo hčerko za tako lep praznik... Ali pa — pri frizerki se pogovarjajo mame o svojih prvoobhajancih. Pa pravi ena: »Pomislite, sinček me je vprašal, če bom šla tudi jaz k spovedi in obhajilu (gotovo ga je našuntal katehet!). Pa sem mu takoj povedala, da so te stvari za otroke, ne pa za odrasle!« In druga je takoj pristavila: »Ja, ja, ti farji hočejo za to priliko iztisniti, kar le morejo, od otrok in od staršev!« Tako protiversko mišljenje je danes zelo razširjeno. In vendar bi morali priprava na sv. spoved in obhajilo ter slovesnost sama pomeniti vraščanje otrok v versko krščan-

sko skupnost, pa se nemalokrat zgodi, da je naslednjo nedeljo cerkev za polovico bolj prazna, celo vseh prvoobhajancev morda ni več. Če pomislimo, koliko stotin otrok so kateheti pripravili z vso zavzetostjo in ljubeznijo za prvo sv. obhajilo, kako malo navdušenih prvoobhajancev pa jim je čez nekaj let ostalo v cerkvi, lahko razumemo njihov pesimizem in malodušnost. Sami se namreč zavedajo, da so čisto brez moči, če nimajo opore v starših. Otrok jim bo nekaj časa sledil, potem pa ubral drugačno pot; pot, ki jim jo kažejo — morda ne da bi se tega zavedali — njihovi starši in prijatelji. Preden bi sploh dojeli, kaj pravzaprav vera je, se je bodo že naveščali in jo zavrgli, ker nimajo za oporo živih zgledov odraslih, ki jim največ pomenijo.

V zadnjem času se vedno bolj uveljavlja prepričanje, naj bi pri pripravi na prvo sv. obhajilo odgovorno sodelovala cela družina s katehetom. Ponekod uvajajo že tako prakso, da katehet tistim družinam, v katerih vlada versko ozračje, ponudi možnost, da pod njegovim vodstvom pripravijo svojega otroka za prvo sv. obhajilo.

Sad sodelovanja med katehetom in družino, med evharističnim uvajanjem enega in drugega bo, da se bo povezanost med župnijo in družino res pokazala v vsej svoji polnosti na dan prvega sv. obhajila, ne bo pa se s tem končala, ampak bo trajala še dalje.

MATE

Odvadimo otroka laži

Otrok po navadi ni lažniv. Lagati se navadi šele od starejših otrok ali pa od odraslih. Ljudje uporabljamo v vsakdanjem življenju vse polno konvencionalnih laži (laskanje in pretiravanje). Otrok to hitro opazi in kmalu bo tudi sam pričel lagati. Nekateri otroci postanejo sčasoma pravi mojstri v laganju. Tak otrok je staršem velika nadloga in mairsikatera mati ne ve, kako naj ga navadi resnicoljubnosti. — Najboljše sredstvo je, da otrok iz ust staršev nikoli ne sliši laži. Če otrok sprašuje stvari, ki mu jih ne moreš razložiti, povej, da tega ne veš, ali pa mu razloži tako enostavno, da bo mogel razumeti. Otroka moramo poučiti o negativnih posledicah laži in mu na primerih življenja dokazati vso nizkotnost neodkritih ljudi. Povedati mu moramo, da ima laž kratke noge in da lažnivca vedno čaka osramočenje. Takemu človeku nihče več ne zaupa.

Otroci največkrat lažejo, da se izognejo kazni. Ko se prepričaš, da se je otrok zlagal, mu najprej z besedami dokaži, da veš za to in ga pripravi, da ti bo povedal resnico. Otrok naj spozna, da si z lažjo ne more pomagati.

Mnogi otroci lažejo tudi iz lagodnosti. Vprašaja n.p.r., če je napisal nalogo, pa ti odgovori, da že davno. Ko pogledaš zvezke, vidiš, da naloge ni. Takega otroka osramoti, kajti otroci te vrste so navadno tudi bahači.

Nekateri otroci lažejo iz zadrege, potem pa sami takoj priznajo, da so se zlagali, čeprav jim v prvem trenutku resnica kar noče iz ust. Takega otroka moraš navaditi, da ti bo vse prestopke sam povedal, ne da bi ga vprašal. S tem mu vzameš možnost, da bi se v zadregi pred vprašanjem zlagal. Kadar otrok sam prizna slaba dela (dalje na naslednji strani)

Sodelovanje v narodnozabavnih ansamblih

RAZGOVOR Z G. FRANCEM POHAJAČEM

Velika sanja večine otrok je, da bi kdaj sodelovali v kakšnem ansamblu. Že čisto majhnim oči kar žarijo, kadar opazujejo tiste srečne izvoljence, ki se jim je ta želja izpolnila. Za te ljubitelje narodnozabavnih viž pa velja, da je veliko poklicanih, a malo izvoljenih; tako ti potencialni člani ansamblov na poti do svojega 14.-16. leta obrnejo svoje zanimanje v kako drugo smer. Pred kratkim pa so ustanovili na Opčinah v okviru Finžgarjevega doma ansambel, katerega člani in pevci ne presegajo po starosti 10 let. Ansambel takih mladih muzikantov so ustanovili tudi v Rojanu. Ker je igranje v ansamblih eden od načinov, kako preživljajo naši otroci svoj prosti čas, smo se obrnili na g. Franca Pohajača, ki ima na tem področju veliko prakso, saj sta pod njegovim vodstvom dosegla zavidljivo raven že dva ansambla (»TAIMS« in »GALFBI«), katerima naj bi sledila še najmlajši openski in rojanski.

ODYADIMO OTROKA LAŽI

janja, ga raje ne kaznuj. Spozna naj, da si z resnico lahko samo koristi, z lažjo pa škoduje.

Najboljše sredstvo proti lažnivosti je, da otroka strogo nadzoruješ in mu ne daš priložnosti, da bi se zlagal. Če si kdaj v dvomu, ali otrok laže ali ne, se prej dodobra prepričaj, da ga ne boš kaznovala po krivici. Trdovratnih lažnivcev nikar preveč ne izprašuj. Šele ko ti je vse jasno, kako je s stvarjo, dokaži otroku laž, da ne bo mogel olepševati svojega dejanja. Čim bo otrok izprevidel, da izveš resnico drugod, bo opustil laži, ker bo spoznal, da mu ne pomagajo. Če pozveduješ površno, si bo trdovratnež znal pomagati z novo lažjo in bo lagal tako prepričevalno, da te bo res premotil.

Škodljiva je tudi pretirana nezaupljivost do mladega lažnivca, ker mu s tem otežkočimo popboljšanje. V takem primeru si bo otrok mislil: saj je vseeno, ali govorim resnico ali laž, ker mi nič ne verjamejo. Zato moramo biti vedno zelo previdni. Najmanjša napaka nam lahko pokvari uspeh.

N.T.

Zanima me predvsem Vaše delo z najmlajšimi ansambli. Kaj vam je dalo pobudo, da ste združili tako mlade glasbenike in pevce v ansambel?

Danes imamo veliko sredstev, s katerimi otroku pomagamo, da veselo preživi svoj prosti čas. Mednje spada glasba, ki je gotovo najvplivnejša pri vzgoji otrok. Da otrok glasbo vzljubi, jo mora doživeti skupaj z drugimi. In s temi se odloča za skupno delo. Da otroci glasbena doživetja lahko uskladijo, jim je potreben glasbeni mentor, vodja, ki jim pomaga. Z usklajevanjem njihovih sposobnosti budi v njih čut za skupni napor. Za ustvaritev resne in kvalitetne glasbene skupine je treba torej nujno začeti pri otrocih. Na ta način jim pomagamo, da se počasi osveščajo in prihajajo do prepričanja, da ansambel lahko nastane in napreduje le, če v njem vsak član resno dela in se ravna po vodjevih nasvetih.

Kakšno glasbeno podlago mora vsak posamezen član imeti, da se lahko združijo v ansambel?

Vsak posamezen član mora vsaj v osnovi poznati note in jih znati zaigrati na določenem glasbilu.

Kljub temu da vsak že pozna svoj instrument, pa je verjetno težko uskladiti različne instrumente in potem z njimi še pevce.

V tem je ravno velika prednost ansambla, da združuje različna glasbila v celoto in z njo povezuje tudi petje, kar zahteva precejšnjo stopnjo znanja in dobre volje.

Ali imate ločeno vaje s pevci in muzikanti?

Za dober napredek ansambla so nujno potrebne ločene vaje.

V začetku so navadno starši zelo zadovoljni in ponosni, da njihov sin ali hči sodeluje v ansamblu; polagoma pa jih začne skrbeti, da ne bi preveč svojega časa rabili za igranje v ansamblu, posebno še, ker večina muzikantov študira posebej svoj instrument.

Koliko časa mora vsak član posvetiti skupnim vajam, da doseže ansambel dostojno raven in da ne ostane vedno na isti stopnji? Verjetno je različno pri začetnikih in že vpeljanih ansamblih?

Nobena stvar, s katero se otrok ukvarja, ne obrodi zaželenega sadu, če otroka pri tem ne podpirajo starši. Pomagati mu morajo, da svoj delež v ansamblu vzljubi, in ga spodbujati, da vse, ki z njim sodelujejo, iskreno spoštuje in se z njimi čuti eno. Tako usklajeno delo ob podpori staršev prinaša otroku in vsej skupini potrebno vztrajnost in trdno medsebojno povezanost. Otroci v taki harmonični skupini ne bo zaradi glasbenega udejstvovanja nikdar delal staršem sivih las. Čas, ki ga bo posvečal skupnim vajam, bo v celoti izkoriščen. Jasno, da je to tudi prvi pogoj za kakovost ansambla. To velja za začetnike kakor tudi za že znane ansamble.

Se vam zdi, da je potrebno, da člani ansambla nadaljujejo s študijem svojega instrumenta posebej?

Ni nujno. Kajti šola je že ansambel sam, kjer se vsak posameznik na svojem glasbilu vadi in s tem napreduje.

Včasih ima kdo ugovor proti ansamblom, češ da ostanejo na površju, da je njihov uspeh z lahkoto dosežen: »Samo da malo zasvirajo, pa so ljudje že zadovoljni.« Je res njihov uspeh tako cenen?

Tako govorijo samo tisti, ki niso imeli opraviti s tem delom. Kdor le malo ve, kako raste ansambel, bo kmalu videl, kako težko je na tem področju doseči uspeh. Zadovoljstvo ljudi nikakor še ne pomeni, da je ansambel dosegel visoko umetniško raven in torej uspel. Ni namreč dovolj samo dobra igra, tudi ne posnetek na ploščo ali

navdušenost poslušavcev. Kot glasbena skupina mora preko igrane in pete besede prinašati okolju, v katerem deluje, vero v življenje in zvestobo do naroda.

Nevarnost pri takih ansamblih je, da zapadejo v posnemanje drugih že znanih ansamblov, medtem ko bi moral imeti vsak svojo posebno noto. Je to težko pridobiti?

Ta nevarnost seveda obstaja, ker je posnemanje zlasti v začetku nujno. Kar čez noč ustvariti lasten stil je pač nemogoče. Potrebno je vztrajno delo, pri katerem preko skladb drugih ansamblov vsak išče svojo lastno podobo in svoj stil.

Česa se v takem ansamblu po Vašem mnenju mladi amaterji naučijo in zakaj je zanje važno to izkustvo?

Biti član ansambla pomeni zastaviti vse moči in sposobnosti v prid skupini, ki išče, kar jo združuje in plemeniti. Doseženi uspehi so najlepša nagrada za skupne napore.

Pri vsaki prireditvi je popestritev z domačim ansamblom zelo dobrodošla. Verjetno ta zavest o priljubljenosti in koristnosti njihovega skupnega dela krepi v članih čut za skupnost in jim daje zadoščenje?

Za vsak ansambel je vsekakor velikega pomena priljubljenost pri domačem občinstvu. To jim je dokaz, da je njihovo delo smiselno in pomembno, v zadoščenje njim in tudi okolju, v katerem živijo. V času, ko se odnosi med ljudmi rahljajo, je takšno skupno delo mladih dobro znamenje.

Razgovor zapisala M. M.

ABEL

Opčinam na praznični dan

(pesem v prozi)

O vas, kako si mirna v jutranjem svitu.
Spev praznične noči plava nad teboj
in nemir mnogih src še počiva.

Pripeta si v trd kraški kamen.
Vsako pomlad te pregrne zavesa
vzcvetelega upanja po gmajnah,
in jeseni zakrvraviš
v tisočeri barvah.

Nekje tam spodaj šumi morje
kot odmev tvojim željam in hotenjem,
ki so kot jadro daleč od brega resničnosti.

Kadar te presveti sonce
in se v ozadju zableste naše gore,
tedaj se razlije čez tvoje krove
ljubosumni pogled belih vrhov,
ki te čuvajo in priklepajo
na slovensko zemljo.

Odpočij se malo današnji dan.
Trudna si od hitenja in iskanja.
Vsakdanji boj za večji kos kruha
te preganja iz dneva v dan.

Vzemi si časa za trenutek sreče,
za trenutek zbranosti, za minuto ljubezni.
Svetloba naj razkadi temo iz oči
in z lic naj izgineta otožnost in mračnost.

V tvojih domovih naj kraljuje
veselje in prisrčen nasmeh
in dlan naj bo vedno odprta za soseda.

Zvesta ostani svoji besedi in pesmi.
Otroci naj začutijo vso tvojo lepoto,
ki jo je stoletja klesala slovenska duša.

Bog naj bo edini tvoj Gospod
in ne hlapčuj
tujim vladarstvom tega sveta.

IZ SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Gledališki odsek SKA je pobudil in pripravil Tečaj slovenskega gledališkega jezika in gledališkega igranja. Namenjen je predvsem slovenskim študentkam in študentom v Buenos Airesu, ki čutijo težnjo po gledališkem nastopanju v slovenski skupnosti. V tečaj se je prijavilo 22 mladih kandidatov, ki s prizadevnostjo in velikim zanimanjem od 17. marca naprej obiskujejo po dvakrat tedensko v večernih urah ta seminar gledališke umetnosti. Vsebina tečaja je: slovenski zborni govor, govorna tehnika, osnove gledališkega nastopanja, glavne črte dramaturgije, zgodovina gledališča in slovstva, telesna izraznost in igralska interpretacija.

AMERIŠKI ZAKON ZA SLOVENCE

Slovenske oddaje Glasa Amerike, ki so bile ukinjene 1. februarja 1975, so bile ponovno vzpostavljene 29. februarja letos. Zanimivo pri tem pa je, da so sedaj te radijske polurne oddaje v slovenščini dobile tudi zakonsko osnovo in zaščito. Za novi zakon ima največ zaslug Slovenec senator Frank J. Lausche, ki se je zanje najbolj potegoval in trudil. Zvezni zakon, ki pooblašča proračunsko nakazilo za ameriško informacijsko agencijo za poslovno leto 1976, namreč izrecno omenja:

»Od fondov, dodeljenih v podčlenu (A) podsekcije (a) (1), mora biti 90.000 dolarjev, in vsak dodatno potreben znesek, uporabljenih za obnovo dnevne polurne radijske oddaje za Slovence«.

To je prvi ameriški zakon, ki je kdajkoli vseboval izrecno in posebno na Slovence nanašajoče se določilo.

CANKARJEV DOM V AVSTRALIJI

Iz avstralskih Misli smo izvedeli, da so 11. januarja letos Slovenci v Geelongu blagoslovili svoj skupni dom, ki so ga poimenovali po Ivanu Cankarju. Dom so sicer odprli že 25. oktobra lani, slovesno pa so ga blagoslovili šele zdaj. Dom so blagoslovili z mašo, ki so jo darovali kar v dvorani. »Z blagoslovitvijo Cankarjev dom ni postal verski center — poročajo Misli — je pa s tem povedal domačemu in tujemu svetu, da smo Slovenci krščanski narod in hočemo taki ostati tudi v zdomstvu.«

SLOVENSKA OPERETA »VASOVALCI«

Kogar zanima partitura operete »Vasovavci«, ki jo je po znanih slovenskih ljudskih motivih zložil prof. Janko Gregorc, opozarjamo, da jo je nedavno razmnožil izseljeniški župnik Pavel Uršič, D-42 OBERHAUSEN 11, Oskarstrasse 29, Nemčija. Naroča se pri njem.

MATEVŽ GRILC PREDSEDNIK NSKS

Na rednem občnem zboru Narodnega sveta koroških Slovencev, ki je bil v soboto, 15. maja, v Celovcu, so izvolili nov odbor, v katerem so: dr. Matevž Grilc predsednik, Pavel Buch, Ignac Domej, Friedrich Sabotnik, Karel Smole, Jože Vakownik in Filip Warasch. Kot znano je bil prejšnji dolgoletni predsednik Narodnega sveta dr. Jožko Tischler, nekdanji ravnatelj Slovenske gimnazije v Celovcu.

Na občnem zboru so delegati v resoluciji najodločneje zavrnilo kakršno koli ugotavljanje in preštevane manjšine.

KULTURNI HRAM IVANA CANKARJA POD ZEMLJO

Ob Cankarjevi stoletnici so nekateri sprožili zamisel, da bi v središču Ljubljane zgradili mnogonamensko dvorano in jo imenovali Kulturni dom Ivana Cankarja. Ta dom pa naj bi zgradili pod zemljo pod trgom Revolucije in novim Maximarketom. Proti temu predlogu pa se je v ljubljanskem Delu oglašil znani kulturni delavec Bojan Štih. »Pomisliti moramo — je zapisal v pismu Delu —, da se v bližini tega hrama, tako rekoč na ploščadi, ki ta hram zapira v zemljo, visoko v nebo dvigata ponosna industrijska palača in bahata bančna palača. Ali pa se mora zaradi našega spoštovanja do kapitala in trgovanja umakniti Ivan Cankar pod zemljo? Ali se ne skriva v predlogu zgraditi kulturni hram Ivana Cankarja pod zemljo naša sodobna duhovna, moralna in etična revščina in stiska, ki nam predpisujeta odločitev skriti mnogonamenski funkcionalni spomenik velikemu pisatelju, politiku in revolucionarju v podzemski svet, ki sicer pripada mrtvim?

Zakaj bi se skrivali po modernih tehnokratskih katakombah, mar nismo svobodno ljudstvo na svobodnih tleh in to pod svobodnim soncem?»

ZAMEJSKA IN ZDOMSKA LITERATURA (nadaljevanje)

Andrej Kobal

Andrej Kobal je postal pri nas znan kot pisatelj šele ob obeh knjigah *Svetovni popotnik pripoveduje*, ki sta izšli 1975 in 1976 pri Goriški Mohorjevi družbi, čeprav je že mnogo prej sukal pero. Rodil se je 30. novembra 1899 v Cerknem, dovršil tukaj osnovno šolo in tri razrede gimnazije v Gorici, bil vojak v prvi svetovni vojni, italijanski ujetnik, pobegnil v Ljubljano, odšel v ZDA in se tu povzpел do vseučiliškega profesorja in vodilnega ameriškega psihologa za poklicno usmerjevanje. Med drugo svetovno vojno je stopil v državno službo v Washingtonu ter se udeležil vojne kot častnik v Afriki in Italiji, po vojni je bil član ameriške vojaške misije v Bolgariji, pozneje na Japonskem, na Koreji, v Indiji in Pakistanu. V pokoju živi največ v Nemčiji.

Kobal je postal takoj po prihodu v Chicago pomožni urednik socialističnega časopisa *Prosveta*, ki ga je izdajala Slovenska narodna podporna jednota (SNPJ), organizacija, ki je družila 400 društev in imela 50 tisoč članov. Tedaj je začel počasi tudi samostojno oblikovati povestice, še več pa je napisal, ko je urejal *Mladinski list* (1926-28). O tem pravi sam: »Uvedel sem Povesti strica Matica, do neke mere iz pripovedovanja starčka Klemenca, katerega bom omenjal v poglavju Farmer. Druge izvirne povesti sem zajel iz spominov na staro domovino. Tu in tam sem skušal pesmariti, dasi sem moral priznati kritiku, da za tako leposlovje nimam potrebne žilice.« Snov je zajemal tudi iz dopisov bravcev, kakor kažeta povesti *Frank in Helena* in *Janez ni pisal*. S povestmi in črticami je sodeloval v listih SNPJ in v *Ameriškem družinskem koledarju*. Na splošno so ta dela realistična, preprosta in vzgojna, zanimiva pa, ker prikazujejo življenje Slovencev v Ameriki.

Napisal je tudi deset slovenskih iger, eno angleško in tri prevedel. To so:

Kleklarice (1928) so enodejanka vesele vsebine, prepletena s starimi ljudskimi pesmimi, ki jih pojeta ženski zbor in basist.

Tolminec (1931) je tridejanka v verzih in slika tragedijo primorskih Slovencev, ki so prišli po prvi svetovni vojni pod Italijo. Napisal jo je po lastnih doživljajih in ustvaril v Slovencu junaka, ki se po žrtvah in trpljenju dvigne čist in nepokvarjen. Igra je izšla v knjigi v New Yorku.

Naši domači tujci (1933) je trpka drama v treh dejanjih o nerazumevanju med izseljenci in njihovimi otroki, rojenimi v Ameriki. V igri je uporabil snov povesti *Frank in Helena*, kjer se hči, ki jo je mati delavka z žrtvami iz-

šolala, sramuje materine staromodne obleke. Igra je socialna in vzgojna, zato so jo pogosto igrali in o njej pisali. Tako je npr. clevelandski dnevnik *Enakopravnost* zapisal, da je bila igra v celoti »tako popolna, da je naše ljudi kakor še nobena druga igra ganila do dna srca«.

Društvo in družina (1933) je komedija v treh dejanjih o vplivu društva na družinsko življenje. Tajnik društva Ivan ima mlado ženo in otroka. Po njenem mnenju se preveč žene za društvo, seje in organiziranje mladine, zato pride do razkola, šele sosede in podnajemnik Ličan ublažijo nasprotstva.

Plehar (1934) je pustna veseloigra v štirih dejanjih iz življenja slovenskih rudarjev v rudnikih zlata v Leadvillu, Col. »Plehar« Miha je nekak večni popotnik, ki krošnari po zahodnih slovenskih naselbinah, prenaša novice, rad govori o »mili domovini«, pri tem pa kupčuje z zlatino in skubi rojake. Dvajset pomladi že hodi v Leadville in se ustavlja pri krčmarju Kleku. Klek je skopuh in odeh: iz stare domovine dobiva dekleta, ki mu morajo za vožnjo služiti kot deklet, potem jih omoži z rudarji in ti mu morajo posredovanje plačati. Igra je polna življenja in dobro prikazuje razmere nekdanjih izseljencev.

Denar (1938) je burka v treh dejanjih in je postala najbolj popularna v Ameriki. V ospredju je družina Berce, ki se mora v času gospodarske krize trdo boriti za življenje. Ko pa dobi industrija vojna naročila, se razmere izboljšajo, sin Donald začne špekulirati na borzi, kar prinaša družini veliko strahu in skrbi, nazadnje pa bogastvo. Družina začne živeti razkošno, najame si služkinjo, ki jih duhovito opravlja pri svojih znancih. Igro je prenašal tudi Radio Trst A 1974.

Za materjo (1939) je drama v treh dejanjih farmerske družine. Žena zapusti moža in majhno hčerko ter se izgubi na krivih potih. Dejanje se začne, ko hči doraste in ji umrje oče. Dekle je idealno, lahko bi se omožilo s sosednim slovenskim farmerjem toda najti hoče mater, V vseh treh dejanjih pride materi na sled, vendar povsod prepozno. Medtem pa sama zagazi na materina slaba pota, reši pa jo njen zvesti fant. Igro pripravlja tudi Radio Trst A.

Oj, hišica očetova in Domžalska Micka sta enodejanki in se godita v Sloveniji, enodejanka Snubači pa se godi pri bogati slovenski vdovi v Ameriki.

Nynya je v angleščini napisana enodejanka, prevedel pa je *Sakuntalo* iz sanskrt, Plautovo *Komedijo zmešnjav* (Menehmi) in Molièrovega *Zdravnika proti svoji volji*.

Vse te igre so pogosto in z uspehom uprizarjali na slovenskih odrih v ZDA, avtor pa obširno poroča o njihovem nastanku, vsebini, uprizoritvah in ocenah v svojih

spominih Svetovni popotnik pripoveduje (I. knjiga: *Oder in igre*, str. 182-188, 397-399).

Osrednje Kobalovo delo pa so spomini *Svetovni popotnik pripoveduje* (GDM I. knjiga 1975, str. 402, II. knjiga 1976, str. 383). Tukaj je Kobal nazorno opisal svojo življenjsko pot od rojstva do 1974. Pripoveduje stvarno in doživeto, prikazuje ljudi in razmere, kulturna in politična dogajanja v vseh krajih, kamor ga je življenje zaneslo. Za Slovence je še posebej važno poglavje Delovanje med rojaki (I., 80-143), kjer je prikazal življenje slovenskih izseljencev v ZDA, njihove kulturne in gospodarske razmere, društva, časopise in vodilne može. Na teh straneh je ohranil kos slovenske zgodovine, ki je bila zelo bogata in svetla, a naglo izginja, ker mladina tone v ameriškem svetu. Zanimiva so tudi poglavja iz njegovih univerzitetnih let, ko se je moral marsičemu odpovedati, da je doštudiral in se povzpел med vodilne ameriške psihologe. Voja dogajanja je spremljal kot častnik državne obveščevalne službe, ki ga je pripeljala v severno Afriko in Italijo. Zaradi sposobnosti in znanja jezikov ga je vlada poslala v Bolgarijo, kjer je pomagal kraljici Joani, da se je smela z otrokoma izseliti v Italijo, in številnim drugim žrtvam.

V drugi knjigi opisuje svoje delovanje na Daljnem vzhodu, kjer se je prav tako izkazal in si pridobil številne prijatelje med vodilnimi močmi držav, v katerih je deloval.

Obe knjigi sta dokument in resno umetniško delanje. Kobal je nadarjen pripovednik, njegovo pripovedovanje je vedno živahno in tekoče, oznake ljudi in razmer so realistične in zanimive, ker je imel Kobal zaradi svojega položaja dostop do ljudi, ki so ustvarjali zgodovino. Zato je iz njegovega pripovedovanja lažje razumeti sodobno in polpreteklo zgodovino. Avtor pa ima smisel tudi za naravo in jo plastično prikazuje, prav tako zadeto označuje celo golerijo važnih osebnosti.

Jezik je čist in plastičen, bogat in živ, čeprav je toliko let živel v različnih tujih okoljih. Sam pravi, da ni nikoli zatajil svojega jezika in naroda, zato so ga vsi spoštovali, slovenščina pa mu je služila »kot bogata podlaga za učenje drugih jezikov«. Svoje spomine sklepa z besedami: »Rojeni Slovenci, ostanimo Slovenci! To ni nikaka napihnjena narodnost, le praktično in pošteno stališče pred svetom. To je v zahvalo staršem in spoštovanje do njih, nam samim pa v korist in zadovoljstvo v življenju. Nikar ne zapostavljati materinega jezika! Ne odtujimo se!«

Za delo je dobil avtor tržaško literarno nagrado VSTAJENJE za leto 1975.

Janko N. Rogelj

Med starejše slovenske pripovednike v Združenih državah spada Janko N. Rogelj, ki se je rodil 1895 na Primskovem pri Kranju. Gimnazijo je obiskoval v Kranju (1908-12), leta 1913 je odpotoval v ZDA in nadaljeval študije v Dubuque College (Iowa, 1919-20), nato v Clevelandu dve leti na večerni šoli ter dve leti izvoz in pro-

met na dopisni šoli. Bil je delavec in uradnik v različnih krajih, od 1928 dalje je bil javni notar in samostojen varovalni zastopnik v Clevelandu, umrl je junija 1974 v rojstnem kraju, kamor se je vrnil malo pred smrtjo.

Rogelj je bil nad 50 let med prvimi slovenskimi kulturnimi delavci v ZDA, saj je bil odbornik najrazličnejših društev, prvi urednik dnevnika *Enakopravnost* (1918), ravnatelj leta 1924 sezidanega Slovenskega narodnega doma na Clair Ave v Clevelandu, prvi režiser dramskega društva Ivan Cankar, ki ga je sam ustanovil v Clevelandu, predsednik gospodarskega odbora Ameriške bratske zveze in vrste drugih.

Kot pisatelj je sodeloval pri celi vrsti izseljenskih listov s pesmimi, črticami, zgodovinskimi sestavki in podobnim, s čimer je skušal ohranjati slovensko narodno zavest med rojaki. Usoda pa mu ni bila naklonjena, da bi izdal svoje spise v knjigah. Šele v zadnjem desetletju je izdala Državna založba Slovenije v Ljubljani tri knjige njegovih leposlovnih spisov.

KRUH IN SRCE (1962) je zbirka 15 črtic, v katerih se spominja mladosti ter obuja srečanja z domačimi kraji in ljudmi. Vse so prežete z doživljajsko pristinostjo, polne narodne zavesti in močnega ponosa. Knjigo je uredil Jože Župančič in ji napisal spremno besedo.

SKRIVNOSTNI KLIC. Zbirka pesmi in proze (1967). Dela v tej knjigi so nastala takoj po prvi svetovni vojni in pozneje. Vsebinsko je knjiga razdeljena v tri oddelke: v prvem so narodnostno zavedne, socialne in razpoloženjske pesmi, v drugem mladinski spisi, v tretjem črtice iz ameriškega in slovenskega življenja. Knjigo je uredil in ji spremno besedo napisal Jože Šmit.

SVOJI K SVOJIM. Črtice (1973). V knjigi je 17 krajših črtic, ki so deloma satirične, deloma mladinske, vse pa prikazujejo slovensko življenje v Ameriki med obema vojnama. Tedaj je bilo še polno slovenskega delovanja in izživljanja v najrazličnejših društvih in klubih, v katerih so se rojaki zbirali, se zabavali, si krepili narodno zavest in si medsebojno pomagali. Prav v črtici, ki je dala knjigi naslov, pa piše, da je zdaj vse drugače: »Ponosni smo bili, da smo lahko pomagali tistim, ki so pomagali nam. To je bila najlepša slovenska lastnost, ki je gradila naše domove in spletla naše bratske podporne enote in zveze — Danes pa... Nekateri še trdijo, da so Slovenci. Kakšni? Govorica je še slovenska, a čustva ni več v nji. Vse je ovenelo, slovensko ozračje je hladno, dobra dela so zakopana, vse je pozabljeno. Na odgovornih mestih sedijo ljudje, ki ne poznajo zgodovine društva ali ustanove, ki je bila zgrajena s slovenskimi žulji in žrtvami.«

Toda v Rogljevih črticah se rojaki še zbirajo po društvih na zabave, v njihovem življenju je polno sonca in veselja, med njimi še živijo razni posebnosti, ki jih je Rogelj spretno prenesel na papir. Le otroci ne znajo več materinega jezika.

Rogelj je samouk, ni izreden pisatelj, pisal je za preproste izseljence, da bi jim priljubil slovensko tiskano besedo. Znal pa je pripovedovati in izbirati vesele strani življenja. Tudi to knjigo je uredil in ji napisal spremno besedo Jože Šmit.

(dalje)

»PASTIRČKOVA PESEM«

Tako je naslov pesmarici, ki so jo prejeli skupaj z zadnjo številko letošnjega letnika naročniki mladinskega lista Pastirček. Zbirka vsebuje 39 izvirnih pesmi, ki sta jih napisala Zorko Harej in Pavle Merku. Vse pesmi so izšle v Pastirčku v zadnjih petih letih.

V zadnji številki se je od svojih malih bralcev poslovil dosedanj urednik dr. Jože Prešeren. Ni še znano, kdo mu bo nasledil. Vsekakor pa je treba priznati, da je dr. Prešeren ta mladinski list urejeval nadvse vestno in požrtvovalno. Njegovega naslednika zato ne čaka lahko delo. Pastirčku želimo, da bi kot najstarejši mladinski list v deželi še naprej razveseljeval naše šolarčke.

+ PROF. TONE PENKO

29. aprila je v Ljubljani nepričakovano umrl prof. Tone Penko. Vse svoje najboljše moči je posvetil slovenski šoli v Trstu. Tu je namreč poučeval od leta 1945 do svoje pretrane smrti. Prof. Tone Penko se je rodil 21. junija 1908 v Trstu. Za šolo je prof. Penko prevedel in priredil tri naravoslovne knjige Francesca Fiorentinija, še prej pa je napisal poljudno znanstveno knjigo »Tržaški ribji trg«. Bil je neutrujen sodelavec tržaškega radia in priljubljen predavatelj, ki je s svojim značilnim podajanjem znal pritegniti pozornost poslušalcev.

SMRT DVEH GLASBENIKOV

V soboto, 8. maja, sta v prometni nesreči na avtomobilski cesti Ljubljana - Zagreb izgubila življenje prof. Erminij Ambrozet iz Trsta in pianistka Jožica Lasič iz Gorice. Prof. Ambrozet je slovel kot eden izmed najboljših klavirskih pedagogov v zamejstvu, njegova učenka Jožica Lasič pa je bila ena najbolj nadarjenih glasbenih talentov, zato je izguba obeh boleča in nenadomestljiva.

NATEČAJ ZA ZBOROVSKO SKLADBO

Glasbena matica v Trstu je ob stoletnici Cankarjevega rojstva razpisala natečaj za zborovsko skladbo na Cankarjevo besedilo. Nagrada za najboljšo delo znaša 300.000 lir. Prispevke sprejema Glasbena matica v Trstu, ulica R. Manna 29.

POIMENOVANJE ŠOL

V zadnjem času so na Tržaškem odkrili kar dva kipa v šolah, ki sta poimenovani po uglednih slovenskih osebnostih. V boljunški osnovni šoli so odkrili spomenik skladatelju Franu Venturiniju, po katerem nosi tamkajšnja šola ime. Na srednji šoli Ivan Cankar pri Sv. Jakobu v Trstu pa so proslavo ob pisateljevi stoletnici prav tako združili z odkritjem pisateljevega kipa. Obe deli je v bronu izdelal kipar France Gorše, ki je prva leta po zadnji vojni, preden se je izselil v Združene države Amerike, poučeval risanje na tržaških slovenskih šolah.

Tudi v Ricmanjah so svečano poimenovali osnovno šolo. Nosila bo ime po pisatelju in duhovniku Ivanu Trinku - Zamejskem, buditelju beneških Slovencev.

Akademski kipar France Gorše ob kipu, ki ga je izdelal za šolo pri Sv. Jakobu.

IVAN MRAK SEDEMDESETLETNIK

30. aprila je praznoval sedemdesetletnico pisatelj in dramatik Ivan Mrak. V ljubljanskem Delu mu je 5. maja posvetil krajši zapis dr. Anton Slodnjak. Dalj časa po zadnji vojni Ivan Mrak ni v Ljubljani doživel priznanja. Njegova dela pa so izvajali na tržaškem radiu (trilogija Proces). Šele leta 1966 so v ljubljanski drami uprizorili njegovo »himnično dramo« Marija Tudor. Leta 1974 je ob Prešernovem dnevu izvajal Slovenski oder v Trstu njegovo dramatično himno »Spoved lučnim bratom«, posvečeno Prešernovemu spominu. Uprizoritvi je prisostvoval avtor, ki je tudi sam govoril o Prešernu.

PRVOMAJSKI PRAZNIKI

Kot je že več let tradicija, sta bila tudi letos prvega maja slovenska prvomajska praznika v Bazovici za Tržaško in v Rupji za Goriško. V Bazovici je praznik pripravil Slomškov dom, v Rupji pa domači pevski zbor.

Letos je tudi vredno zabeležiti, da je na prvomajskem zborovanju na Goldonijevem trgu v Trstu pred desetisočglavo množico v slovenščini govoril sindikalist CISL Livij Valenčič. Po dolgem času se na enotni delavski manifestaciji slovenski sindikalist ni omejil samo na nekaj pozdravnih stavkov, ampak je imel daljši in zanimiv govor.

SLOVENSKI DELOVNI LJUDJE

V mali dvorani Kulturnega doma v Trstu je bila v četrtek, 29. aprila, okrogla miza na temo »Ivan Cankar, nacionalno in delavsko vprašanje«. Večer so pripravili Slovenski delovni ljudje v Italiji, pri okrogli mizi pa so sodelovali prof. Boris Pahor, sindikalist Boris Gombač in prof. Samo Pahor. Okrogla miza je v bistvu še enkrat dokazala, kako je že pred prvo vojno social-demokracija odtujevala slovenski živelj v Trstu.

DEJAVNOST DSI

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu se je v aprilu nadaljevala živahna dejavnost, o kateri smo poročali v prejšnji številki. Zaradi zanimivosti tem, ki so jih obravnavali, bomo tudi tokrat zabeležili nekaj kronike.

12. aprila je prof. Alojz Rebula predstavil slovenski prevod knjige Josepha Ratzingerja »Uvod v krščanstvo«. V ponedeljek, 26. aprila

Dr. Vladimir Truhlar je predaval o svetovnonazorski poti Ivana Cankarja

pa je bila na vrsti svečana podelitev nagrade Vstajenje prof. Andreju Kobalu za potopisno knjigo spominov »Svetovni popotnik pripoveduje«, ki je izšla v dveh delih pri goriški Mohorjevi družbi. Podelitve se žal ni mogel osebno udeležiti nagradenec prof. Kobal zaradi nesreče, ki ga je doletela prav tiste dni. V Ameriki je namreč izgubil sina Mihaela. V ponedeljek, 3. maja, je prof. Martin Jevnikar predstavil novo knjigo tržaškega pisatelja Milana Lipovca »Leseno

Tržaški pisatelj Milan Lipovec je na društvenem večeru podpisoval svojo zadnjo knjigo.

jadro». Večera se je udeležil tudi avtor, ki je odgovarjal na vprašanja poslušalcev in podpisoval knjige. V ponedeljek, 10. maja, nam je spet prof. Jevnikar predstavil slovenskega duhovnika Franceta Tomca, jezuita, ki je zgradil znano cerkev v ulici del Ronco v Trstu.

Najbolj obiskan je bil večer, posvečen stoletnici rojstva pisatelja Ivana Cankarja. Za to priložnost je v društvu predaval ugledni slovenski znanstvenik dr. Vladimir Truhlar. Govoril je o svetovnonazorski poti Ivana Cankarja. Zanimiva je bila trditve, ki jo je predavatelj povzel po Izidorju Cankarju v Ljubljanskem zvonu leta 1932, češ da so bile miselne osnove marksizma Cankarju tuje. S to ugotovitvijo se je v tisti dobi strinjal tudi Josip Vidmar. Za dr. Truhlarja je bil Ivan Cankar v bistvu kristjan, materializem mu je bil tuj, v svoji globini je poslušal notranji glas vesti, po katerem se pa ni vedno ravnal, kot se pač ne ravna povsem noben kristjan.

PET LET JAMBORA

Prve dni junija je izšla osma in zadnja številka Jambora za l. 1975-76. Gre za ciklostiliran mesečnik tržaških skavtov in skavtinj, ki je s to številko sklenil peti letnik. Iz lista vede življenje članov in organizacije. Zvemo tudi, da se tržaški in goriški skavti in skavtinje vse močneje povezujejo v skupno deželno *Slovensko zamejsko skavtsko organizacijo*. Njen prvi sestavni del — Slovenski tržaški skavti — je nastal pred 25 leti (oktobra 1951), sledile so tržaške skavtinje (1958), goriški skavti (1964) in goriške skavtinje (1967). V Gorici že več let izhaja tudi skavtsko glasilo Planika.

FUENS

Federalistična unija evropskih narodnostnih skupnosti je pred kratkim dobila novega tajnika, mladega predstavnika danske manjšine v Nemčiji Olava Meinhardta. V velikonočnem tednu je bil na Gradiščanskem letni seminar mladinske komisije FUENS. V imenu Slovenske skupnosti in Slovenskega kulturnega kluba sta se ga udeležila tudi mlada Tržačana. Teden pozneje se je mudil v naši deželi novi tajnik FUENS Olav Meinhardt, ki sta ga imeli v gosteh omenjeni organizaciji.

»SOVRAŽNA PROPAGANDA«

Iz ljubljanskega Dela z dne 24. maja letos smo izvedeli, da so v Ljubljani prijavili sodišču časnika Viktorja Blažiča in sodnika Franca Miklavčiča. Oba sta obdolžena »sovražne propagande« in sta »zaradi zagotovitve uspešne izvedbe kazenskega postopka« tudi že zaprta. Novica je marsikoga presenetila, saj smo še marca letos brali v ljubljanskem Delu prizadet članek o slovenščini pod naslovom »Ne sramuj se svojega jezika«, ki ga je zapisal prav obtoženi častnik Blažič.

»UTRIPI«

Po daljšem premoru so nedavno ponovno izšli »Utripi«, kulturni zbornik, ki ga občasno izdaja Slovenska prosvetna matica v Trstu. Zadnja številka je nekoliko večjega obsega kot prejšnje in prinaša nekaj zanimivih zgodovinskih člankov in drugega čtiva.

VERSKÉ SKUPINE

Izšla je druga občasna številka lista, ki ga izdaja tržaško mladinsko *Slovensko versko občestvo*. Pri tej številki sodelujejo tudi člani nove goriške verske skupine.

SONJA MILIČ PRVAKINJA

Znana igralka športnega društva Kras Sonja Miličeva je na italijanskem državnem prvenstvu v namiznem tenisu osvojila naslov absolutne državne prvakinja.

ENOTNOST V DOLINI AOSTE

Dne 28. marca letos so se zbrali v St. Vincentu predstavniki treh regionalističnih gibanj francosko govorečih Aostancev. Zborovanje je odobrilo združitev gibanj za obrambo pravic manjšine in za uveljavljanje »integralnega federalizma«. Resolucija med drugim ugotavlja, da »državne stranke ne morejo služiti socialnim, ekonomskim, kulturnim in etničnim interesom aostanskega ljudstva« in »vabi organe Union Valdôtaine, Rassemblement Valdôtain in Union Valdôtane Progressiste, da nadaljujejo z začetim delom za združitev«.

Slovenska literatura v znamenitem literarnem leksikonu založbe Kindler

Pred časom je založba Kindler iz Züricha izdala obširen »Kindlerjev literarni leksikon«, ki se v osnovnih značilnostih naslanja na sodobni italijanski leksikon Valentina Bompiani-ja »*Priročnik literarnih del vseh časov in vseh literatur*«. Leta 1974 je »*Deutscher Taschenbuch Verlag*« iz Münchna izdal »*Kindlerjev literarni leksikon*« kot žepno knjigo v 25 zvezkih velikega formata in skrbno izdelanega jasno berljivega drobnega tiska na skoraj 12.000 straneh.

Pričujejoče Kindlerjevo literarnozgodovinsko delo, ki po monumentalnosti oblike in načina spominja na prvotna slovita znanstvena podjetja znamenitih francoskih enciklopedistov pred francosko revolucijo v 18. stoletju, se seveda delno naslanja tudi na francosko *Zgodovino literatur*, ki je izšla v *Enciklopediji Plejade* leta 1955 in 1956 pod uredništvom Raymonda Queneauja.

Nemško uredništvo je prevzel *Wolfgang von Einsiedel* s pomočjo glavnih urednikov *Gerta Woernerja*, *Rolfa Geislerja* in *Rudolfa Radlerja* in številnih znanstvenih urednikov in sodelavcev iz Nemčije in iz vsega sveta. V Kindlerjevem leksikonu je v prvih dveh zvezkih v posameznih esejih predstavljenih nad sto različnih literatur sveta od literatur najstarejših obdobjev pa do sodobnih centralnih literatur, kot so francoska, nemška, ameriška, angleška, španska, portugalska, italijanska, ruska in sovjetska in ruska emigrantska literatura. Seveda ne manjkajo poročila o literaturah, ki jih skoraj nismo poznali. Kdo je do danes že kaj slišal na primer o tigrijski literaturi, o berberski literaturi, o toharijski literaturi, o laponski literaturi, o vzhodnokavkaških literaturah, o indijanskih literaturah, o literaturah samojedjskih narodov in narodnosti?

Predvidevamo pa lahko tudi, da literatura Kambodže, Laosa, Vietnama ali Tibeta niso znane tudi izobražencem z dobro evropsko šolo in so bile doslej domena in konjiček prav redkih specialistov, ki so veljali za posebneže.

Tozadevno je »*Kindlerjev literarni leksikon*« opravil kljub različnim pomanjkljivostim bistveno vzgojno nalogo. Nemški bralec in vsak izobraženec, ki obvlada nemški jezik, bo v tem obširnem literarno-zgodovinskem delu našel vrsto poročil o literaturah in delih, ki mu bodo razširila obzorje in pomagala naprej. Pomembno je, da so dokaj dobro obdelane tudi slovanske literature od največjih, kot so ruska, poljska in češka pa do najmanjših slovanskih literatur, kot je srbska literatura iz Nemške demokratične republike.

Srbska, a tudi hrvaška literatura je dovolj dobro predstavljena, čeprav je uvodni splošni esej v srbsko, a tudi v hrvaško literaturo dokaj tradicionalen in šablonski. Napisal ga je danes že pokojni Münchenski slavist Alois Schmaus. Profesor Schmaus je prav tako avtor poročil o češki, slovaški, makedonski, bolgarski, a tudi slovenski literaturi. Vprašati se moramo, zakaj glavni uredniki niso pritegnili k sodelovanju važnih slovenskih slavističnih raziskovalcev iz Ljubljane, ki bi verjetno podali natančnejše poročilo o tendencah in na novo proučenih smereh v slovenski zgodovini literature. Toda naj bo temu tako ali tako, gotovo je tudi za Slovence nadvse pozitivno dejstvo, da je v leksikonu poleg Schmausovega splošnega eseja slovenska literatura predstavljena tudi v številnih esejističnih poročilih o njenih glavnih delih.

Največ člankov o slovenskih literarnih delih je ob tem napisala sedaj

že znana prevajalka slovenske literature v nemščino *dr. Hilde Bergner*, ki je poleg dela pri leksikonu med drugim prevedla tudi več slovenskih in drugih slovanskih legend in pravljic za znano zbirko svetovnih pravljic zahodnonemške založbe Diederichs, ki je izšla leta 1967.

Na splošno lahko rečemo, da je slovenska literatura v Kindlerjevem literarnem delu kar dobro zastopana, in to od najstarejših časov z rokopisnimi molitvenimi obrazci, najdenimi na Bavarskem in po tem kraju poimenovanimi kot *Brižinski spomeniki* pa do najnovejših slovenskih literarnih smeri.

Z zadovoljstvom laho omenimo, da je v *Kindlerjevem literarnem leksikonu* dovolj vidno zastopana najstarejša tiskana slovenska literatura. Naštevati lahko začnemo kar pri slovenski protestantski literaturi *Prijoža Trubarja* in pri sloviti *Dalmatinski* poslovenjeni Bibliji, ki je kljub propadu protestantizma na Slovenskem takorekoč tudi za naslednja stoletja utrdila tradicijo lepe slovenske napisane besede. V leksikonu pa so tudi sestavki o *Janezu Svetokriškem* in njegovih baročnih in nadvse slikovitih pridigah, o Linhartu in njegovih prvih slovenskih dramah, medtem ko moramo žal pristaviti, da manjka pomembni kulturni doprinos *Valentina Vodnika*, ki ga ni mogoče obiti. *France Prešeren*, ki ga v dveh sestavkih podobno kot večino stare slovenske literature nemških bralcev predstavlja *dr. Hilde Bergner*, je zastopan z opisom epa *Krst pri Savici* in znamenitega *Sonetnega venca*, ki je ovrednoten kot vrh ustvarjanja sonetov vseh slovanskih literatur. *Fran Levstik* je zastopan s *Potovanjem od Litije do Čateža* in z opisom *Martina Krpana*, ki ga je opravil *Peter Scherber*. Tu se moramo vprašati, zakaj ta avtor na tako shematično ozek tradicionalni način razčlenjuje to pomembno Levstikovo delo, ki ni le dokaz slovenske literarne senzibilnosti in pisateljske veščine, temveč tudi dokaj ostra, a konstruktivna kritika cesarske birokracije na Dunaju. Kot slovenska tradicionalna literarna kritika, tako tudi Scherber ne vidi univerzalistične moči Levstikovega *Martina Krpana*, ki prestopa ožje slovensko področje in je pomemben za celotno ozemlje nekdanje habsburške avstrijske monarhije. Verjetno je

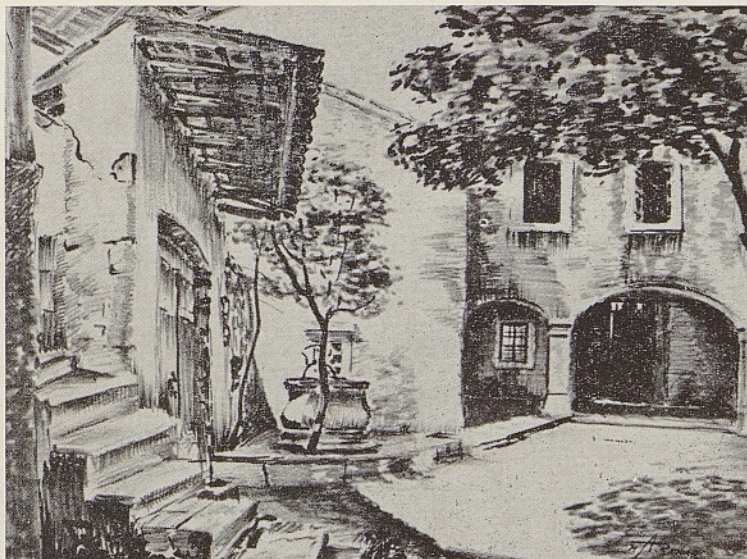
tudi Stritarjev roman *Zorin* ocenil isti avtor prepovršno, kot sentimentalni izliv. Tu bi bilo predvsem potrebno omeniti esejistično-miselno, oziroma meditativno plat Stritarjevega Zorina, ki je ravno v današnjem času vedno bolj aktualna. Isti očitek moremo zapisati tudi k Scherberjevi oceni utopičnega Mencingerjevega romana *Abaddon*, ki ni le idealistično in pesimistično delo avstrijskega biedermaierja, temveč tudi začetek temne, psihoanalitične in fantastične slovenske literarne smeri, ki sega preko v leksikonu omenjenega Jenkovega Jeprškega učitelja in neomejenega Bartolovega Alamuta do omenjene in po krivici toliko kritizirane Kocbekove zbirke novel »Strah in

je predvsem Hilde Bergner predstavlja Ivana Cankarja kar v desetih postavkih. France Bevk je zastopan z opisom Martina Čedermaca in novele *Veliki Tomaž*, ob kateri se lahko vprašamo, zakaj je označena kot eno najvažnejših Bevkovih stvaritev. Slavko Grum je zastopan z grotesknim dramo *Dogodek v mestu Gogi*, Finžgar s popularno povestjo *Pod svobodnim soncem*, Jarc z ekspresionističnim romanom *Novo mesto*, medtem ko je po krivici popolnoma izpuščen vodilni ekspresionist Stanko Majcen. Morda zato, ker je bil katoličan? Na isti način je v esejističnem Schmausovem prispevku omenjen partizanski pesnik Karel Destovnik-Kajuh, medtem ko zaman i-

v dolino. Popolnoma manjka pomembno delo Ivana Potrča. Manjka tudi Josip Vidmar kot avtor vidnih literarnih esejev. V leksikonu so še analize Vorančevih Samorastnikov in Doberdoba, Župančičeve Veronike Deseniške, Kreftove Velike puntarije, Pregljevega Plebanusa Joannesa, Milčinskega Ptičkov brez gnezda, Župančičeve Sedmine, Slodnjakovega romana o Levstiku Pogine naj pes. Od najnovejših avtorjev so zastopani Dominik Smole z dramo *Antigona*, Dane Zajc z dramo *Otrok reke*, Gregor Strniša z dramo *Samorog*, Pavle Zidar z romanom *Sveti Pavel* in Rudi Šeligo s prozo *Triptih Agate Schwarzkobler*.

Pričujoči nemški eseji o slovenski literaturi tvorijo pravzaprav že pravo esejistično knjigo, o slovenski literaturi, zato jih ne velja podcenjevati. Pazljivi bralec lahko iz Leksikona razbere še veliko več. Pri eseju o hrvaških pesmih *Stanka Vraza* bo mogel izvedeti tudi marsikaj o Vrazu kot Slovincu. Zelo koristna je tudi navedba bibliografije o avtorjih, ki pomaga daleč naprej. Seveda se lahko vprašamo zakaj manjka ta ali oni avtor. Zakaj manjkata tržaška avtorja Pahor in Rebula, zakaj manjkajo avtorji v emigraciji — in podobno?! Zakaj ni poročila o slovenski ljudski pesmi? Vsekakor bi bilo v naslednji izdaji potrebno sicer dovolj reprezentančni prikaz slovenske literature izpopolniti in dopolniti. Zelo težko je na primer dopustiti terminologijo profesorice dr. Nade Prašelj o slovenskem socialističnem realizmu pri Župančičevi *Sedmini*, ko gre v resnici predvsem za socialni realizem in ne za kako ozko ideološko ždanovščino. Tudi drugače bi veljalo sestavke nekoliko modernizirati in večkrat dokaj površno bibliografske podatke izpopolniti. Popraviti bo treba tudi nekatere tiskarske napake, ki so celo pri letnicah. Tako Levstik znamenitega spisa *Potovanje od Litije do Čateža* ni izdal leta 1958, temveč leta 1858. V splošnem pa lahko rečemo, da »Kindlerjev literarni leksikon« prikazuje predvsem slovensko prozno ustvarjanje dovolj dobro. Pesniški del bo treba v naslednji izdaji dopolniti. To velja tudi za področje o nemški literaturi, kjer manjkajo tako izraziti liriki kot so Krolow, Piontek in še kateri.

Lev Detela

Angel Renar: *Kraški razgled*

pogum« in Hiengovih v leksikonu temeljito analiziranih novelističnih zbirk *Gozd in pečina* ter *Planota*. Poleg Kocbekove knjige »Strah in pogum« je v leksikonu ta prominentni slovenski avtor zastopan tudi s prispevkom o dnevniku *Tovarišija*.

Samo na kratko omenimo, da Kindlerjev literarni leksikon zelo obširno govori o *Desetem bratu*, *Sosedovem sinu* in *Juriju Kozjaku* Josipa Jurčiča, o *Jari gospodi* in *Testamentu* Janka Kersnika, medtem ko

ščemo ime pomembnega ustvarjalca ekspresivnih spevov in sonetov *Franceta Balantiča*, *Juš Kozak* je ocenjen kot avtor socialno-kritičnega romana *Šempeter*, *Miško Kranjec* kot avtor knjig *Težaki* in *Pesem ceste*, *Ciril Kosmač* kot pisatelj *Balade o trobenti in oblaku* ter *Pomladnega dne*, *Anton Ingolič* kot avtor proz *Kje ste*, *Lamutovi* ter *Na splavih*, *Ignac Koprivec* kot pisatelj povesti o preganjanju kmetov, ki ne žele v zadruge. Povest se imenuje *Pot ne pelje*

Rudolf Hanželič:

Naše življenje

Zadnje dni prejšnjega leta je prišla iz tiskarne v Buenos Aires vsebinsko bogata vzgojna knjiga v skromni opremi s skromnim naslovom *Naše življenje*. Založilo jo je slovensko dušno pastirstvo v Argentini, napisal pa jo je dr. Rudolf Hanželič (rojen 1905. v Ormožu, doktor bogoslovja, dolgo let profesor filozofije in psihologije).

»Na številnih duhovnih vajah in predavanjih za starše in mladino sem spoznaval, kako naši ljudje trpijo zaradi idejnih zmed v družbi, v kateri živijo, zaradi mnogih smelih trditev, ki jih morajo poslušati dan za dnevom vsepovsod, kako so zaskrbljeni zaradi navala materializma, ki zajema okolje, omamlja mladino in ruši temelje družinskega

ter družbenega življenja.« Tako pravi avtor ob začetku uvoda. Knjiga pa po vsebini ne ustreza le zahtevam Slovencev v svetu, ampak vsakomur, ki našeta vprašanja občuti.

Nekaj naslovov: Smisel življenja, Kristus - središče zgodovine, Marija - naša mati, Pomen družine, Delo je naš blagoslov, Prosti čas, Greh, Molitev, Smisel trpljenja, Mladina, Fant - dekle, Mladi - »stari«, Slovenska skupnost. Vseh poglavij

je 23, strani pa 336. Vodilna misel knjige je iskanje smisla življenja in sreče v življenju. Veliko je citatov. Kljub temu knjiga ni filozofsko deio, ampak je knjiga za najširši krog, predvsem za mlade. Napisana je v lepi slovenščini in v živahnem slogu. Kljub temu je to knjiga za razmišljanje, ne za hitro branje. Kristna bo vsem, ki iščejo življenju in delu globljega smisla.

I.J.

Slovenska literatura v vodilnih avstrijskih revijah

Literarna revija LITERATUR UND KRITIK, ki sodi med vodilne tovrstne publikacije v Avstriji, je v 101. zvezku februarja 1976 objavila tudi pet pesmi slovenskega avtorja Edvarda Kocbeka v učinkovitem in prefinjenem prevodu avstrijskega slavi-

sta in pisatelja Petra Kerscheja. Gre za pesmi, ki so med drugim leta 1973 izšle v nekdanji ljubljanski literarni reviji PROSTOR IN ČAS, oziroma v publikaciji PESNIŠKI LIST. Ne manj-

(dalje na 3. strani platnic)

socialnikotičeksocialnikoti

Družinske doklade

Ustanova za socialno skrbstvo je določila nove pogoje za prejetje družinskih doklad. Čeprav je znesek teh sorazmerno nizek, moramo vedeti, da so družinske doklade predpogoj za zdravniško oskrbo oseb, ki jih imajo v breme toda njihovi dohodki ne smejo presegati 87.050 lir mesečno.

Pravico do družinskih doklad imajo otroci do 18. leta starosti, če obiskujejo šolo ali pa so vajenci. Ko so dopolnili 18. leta starosti, do njih nimajo več pravice, razen če nadaljujejo šolanje. Študentje višjih srednjih šol lahko prejemajo doklade, dokler niso dopolnili enaindvajsetega leta. V tem pogledu je aka-

demija za likovno umetnost enakovredna univerzitetnim fakultetam.

Za prejetje doklad mora delavec vsako leto predložiti ustrezno dokumentacijo. Kar smo zgoraj zapisali za podrejene delavce, velja tudi za neodvisne (t.j. obrtnike, trgovce, kmete in spolovinarje).

Seznam predpisanih potrdil je naslednji:

1. za otroke pod 14. letom starosti je treba predložiti le družinski list,
2. za otroke med 14. in 18. letom je potrebno poleg družinskega lista predložiti še šolsko potrdilo,
3. za študente nad 18. letom je treba poleg zgoraj navedenih doku-

mentov predložiti še notarski akt, ki vsebuje izjavo družinskega poglavarja, da študent nima nobenega delavskega razmerja (da njegovi dohodki ne presegajo 87.050 lir mesečno) in da ni vpisan v noben pokojninski sklad.

4. za univerzitetne študente mora prosilec predložiti poleg vseh drugih dokumentov tudi davčno potrdilo, ki izpričuje, kolikšni so študentovi dohodki.

Zakon št. 16 z dne 26.5.1975 določa, da se mesečni znesek družinskih doklad za podrejene delavce, ki imajo zakonca v breme in za vsakega otroka, poviša na 9.880 lir mesečno (prej 8.060 lir mesečno).

Isti zakon predvideva, da stopi s 1. julijem 1975 v veljavo določilo, po katerem znaša družinska doklada za neposredne obdelovalce zemlje, polgruntarje in kolone 95.000 lir letno (prej 79.000 lir) za vsakega otroka.

EDI ŽERJAL

Slovenska literatura v vodilnih avstrijskih revijah

kajo pesniški teksti globinske izpovedi in eksplozivne družbene kritičnosti, ki se zbira v verzih PONTUS, NOVA GOVORICA, oziroma v pesmi DIALEKTIKA. Znano je, da je v Frankfurtu na Maini leta 1969 pod istim naslovom izšel izbor Kocbekovih pesmi v nemščini in v knjižni obliki.

Ista literarna revija prinaša v številki 102, ki je izšla marca 1976, štiri daljše pesniške tekste modernega slovenskega avtorja Tomaža Šalamuna, ki jih je priobčil v zbirkah BELA ITAKA in ARENA. V nemščino jih je prevedel že omenjeni znani prevajalec Peter Kersche.

Nemško govoreča javnost se začnjenja tudi intenzivneje zanimati za literarno življenje koroških Slovencev. Tako je v zadnji številki razkošno natisnjene celovške nemške revije DIE BRÜCKE (Most), ki je izšla pred kratkim, ravnatelj celovške gimnazije za Slovence dr. Zablatnik objavil na 25 straneh velikega formata obširno v nemščini in slovenščini napisano razpravo o literaturi koroških Slovencev, ki jo kaže kot del vseslovenske književnosti, a istočasno tudi kot del literarne dejavnosti v Avstriji. Razpravi je dodana antologija slovenske koroške literature v slovenskem originalu in nemškem prevodu, ki sega od pesmi Frana Ellerja preko Milke Hartman do proze Florjana Lipuša in do najmlajših ustvarjalcev. Ti objavljajo v glavnem v reviji MLADJE. Večino nemških prevodov je oskrbel Peter Kersche.

Hvalevredno je, da so tudi nekatere druge avstrijske revije in časopisi skoraj istočasno, to je v prvih mesecih letošnjega leta, objavili razmišljanja o kulturi in problematiki koroških Slovencev. Tozadevno velja omeniti zlasti dunajski levo usmerjeni mesečnik NEUES FORUM in dunajski katoliški tednik DIE FURCHE, ki je marca letos objavil poleg majhne antologije sodobnega koroškega slovenskega pesništva tudi informativni zapis o slovenski literaturi na Koroškem.

Lev Detela

ČUK na obelisku

Nova OF

Na pragu novih sprememb v Italiji potekajo v zamejstvu razgovori med političnimi skupinami za ustanovitev skupne fronte. Ključna pogajanja, kot se je zvedelo, se odvijajo med slovenskimi predstavniki KPI in med slovenskimi kristjani za socializem (SKS). Pogajanja med predstavniki obeh skupin se dejansko vršijo za hrbtom Slovenske kulturno-gospodarske zveze. Razlog je ideološki: SKGZ namreč kljub novi liniji KPI vztraja naprej pri diktaturi proletariata, medtem ko je KPI za proletariat diktature, kristjani za socializem pa za proleto diktariata. Razgovori potekajo v vzdušju največje sproščenosti. Predstavnikom KP je mnogo na tem, da se tudi slovenske katoliške množice (vzemi npr. marijanske procesije na Opčinah!) vključijo v novo revolucionarno dogajanje. Zato so tudi pokazali do slovenskih kristjanov za socializem največjo odprtost in jim v skupni fronti obljubili:

1) popolno svobodo mišljenja, čustvovanja, spominjanja, slutenja, prehlajenja, plavanja, ljubljenja in domnevanja; 2) možnost napadanja katekregakoli škofa in papeža in Cerkve sploh v Delu — Glasilo KPI za Slovence; 3) prvo leto po prevzemu oblasti častno spremstvo »ljudskih karabinjerjev« pri telovski procesiji v Rupi-Peč; 4) podžupansko mesto na Repentabru s pravico zastopanja župana pri otvoritvi Praznika terana in pršuta; 5) poklonitev skupne delegacije KPI-SKS pod vodstvom dolinskega župana Edvina Švaba Pavlu VI. in podpis protokola zamejskih občin s Sv. stolico; 6) zagotovitev trajne finančne podpore tedniku Katoliški glas, ki naj izhaja kot verska priloga GOSPODARSTVA pod novim naslovom KATOLIŠKI ŠPAS.

Nekaj Cankarjevih brzojav na bazoviški proslavi

ONI SVET, nedelja 16. maja.

LIDIJI KOZLOVIČEVI: Mojo proslavo ste odprli polni osimskega duha, v slovenščini in italijanščini.

Kaj res ni bilo tam niti enega samega nemškega turista, ki bi nabiral rožice po bazoviški gmajni, da bi pozdravili tudi njega v njegovi materinščini? Kakor je po Opčinah Cena - Večerja - Abendessen? Zato vas tudi jaz dvojezično odzdravljam: PIŠITE ME NEKAM - SOFFIATEMI IN ALCUNDOVE

enojezični Cankar

FILIBERTU BENEDETIČU: Kaj bi rekel Cankar, ko bi videl vso to asimilacijo! Tako se sprašuješ. Kaj pa, če bi videl tebe s tvojimi pesmicami v Partito Socialista Italiano?

Tvoj daljni sodrug Cankar

BORISU RACETU: O mogočna Komunistična partija Italije, ne požri nas ubogih Slovencev, ki se k tebi zatekamo! Tako ste neko govorili v moj spomin. Res mislite, da bi Cankar tako prosjačil?

Malo ponosnejši Cankar

Zasedeno - Occupato

ČUK skovika in skovika, a vse to skovikanje nič ne zaleže, vse gre po starem, vse je izpred Osima, zato je sklenil svoj boj zaostriti. Sprejel je sklep o zasedbi agencije ČUK! Ta sklep bo nedvomno močno odjeknil med vso slovensko in italijansko demokratično javnostjo, med armensko in grško skupnostjo itd. Ni izključeno, da tudi med Bosanci, ki hodijo v procesijah v zlatarno Darwill. ČUK bo izvolil posebni odbor, ki bo sestavil dnevni red za vice v agenciji.

Nov podlistek

V GOSPODARSTVU bo začel v kratkem izhajati nov podlistek: KAKO REVČKI SPLOH VEDELI NISMO, KDO JE EDVARD KOCBEK« (Spomini srečno preživelih).

Bledičnost

Kdaj pa je ČUK očital bledičnost NOVEMU LISTU? Za božjo voljo, saj zna biti rdečeličen kot kraška punca, če hoče! Torej: dosti sonca in telovadbe, po potrebi tudi malce rdečila! Pa nič se spominjati na to, kar je bilo lani. NOVI IN LIST IN REVOLUCIJA — ta simpozij naj bo za prihodnost!

zasmehindobrovoljozasmehindobrovoljo

Srečata se debela Evropejka in suha Kitajka:

»Povej mi, kako ti uspe obdržati tako vitko postavo?« jo sprašuje Evropejka.

Kitajka pa: »Ravnaj se po pravilu: Jej, kar ti tekne, a le z eno palčico.«

★

»Danes sem pa le šel k zdravniku.«

»No vendar! Te je pregledal?«

»Kaj pregledal. Držal me je za zapestje in gledal, če mu ura dobro dela.«

★

»Če hočeš shujšati, moraš veliko plavati, Maja,« reče mama svoji pubertenci, ki ne ve več, čemu naj se pri hrani še odreče. »Plavanje te napravi vitko in pomaga, da se lepo razviješ.«

»Misliš, da res? Zakaj pa je kit potem tako debel!«

★

»Imate, prosim, eno vžigalico?«

»Ne petinsedemdeset jih imam.«

★

»Veš, kakšna je razlika med monogamijo in bigamijo?«

Ne vem. Nobene razlike ni. V vsakem primeru imaš eno žensko preveč.«

»Sem slišal, da delaš za televizijo, je res?«

»Res. Še dva obroka moram plačati.«

★

Mlad zrakoplovec je hotel očarati svojo zaročenko in je delal vratomne akrobacije po zraku s svojim letalom. Zaročenka ga je vsa bleda in tresoča pričakala, ko je pristal in pritekel do nje.

»Si se kaj bala, draga?« jo je vprašal.

»Kako se ne bi!« je nežno odgovorila ona. »A nič ne maraj. Pridno se vadi, pa boš tudi ti nekega dne znal v ravni črti peljati letalo.«

★

Meta in Maksi sta vzela v kleti lonček z rdečo barvo in Maksi je s čopičem napisal na lepo modro steno v svoji sobi: MAMICA, USE NAJBOLJŠE!

Meta se je prijela za glavo: »O, to si butelj. Mama se bo razjezila, ker si naredil dve napaki. Napisati bi moral: Vse najboLJše!«

★

»Kje je tvoj brat, Peter?«

»Bolan je.«

»Kaj mu pa je?«

»Tekmovala sva, kdo se bolj nagne skozi okno, pa je on zmagal.«

V Ljubljani sta se srečala kmečki voditelj in kmet iz njegove vasi.

Kmet je nagajivo vprašal svoje sorojaka: »Francelj, a veš, kakšna je razlika med kmetom in kmečkim voditeljem?«

»Ne bi mogel reči.«

»Jaz pa vem. Kmet ima senene, železne, gnojne in lesene vile, kmečki voditelj pa samo zidane vile.«

★

Profesor na medicinski fakulteti Janez Pležnik je takole navduševal študente za zakon:

»Fantje, z zakonom je tako; mislite si, da imate pred sabo veliko vrečo, polno kač. Vse so gadje, le ena je belouška. Če sežeš v vrečo in imaš veliko, veliko srečo, zgrabiš belouško. Pa še ta je kača.«

★

Pri brivcu.

Klient: »Vi pa tudi pripovedujete same grozne zgodbe, o ubojih, nesrečah, in podobno. Kaj ne znate drugačnih?«

Brivec: »O, ja. A če klienti poslušajo o grozotah, se jim lasje kar pokonci postavijo in mi olajšajo delo.«

DAROVI V TISKOVNI SKLAD

Milan MARTINČIČ, Kanada 10 USDol.; Amalija KURET, g.a PERTOT in in Klara ŠTURMAN po 1.000 lir; S. PAVLICA 500 lir.

V spomin na pok. prof. Jožeta Peterlina so darovali za tiskovni sklad MLADIKE:

Uslužbenci programskega odseka Radia Trst A 110.000 lir; Simon PRESCHEREN s Trbiža 30.000 lir; T.G. 20.000 lir; M.D. in V.H. 18.000 lir; druž. KORSIČ 10.000 lir; druž. FONZARI 10.000 lir.

Vsem prisrčna hvala!

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

POSEBNI POPUSTI!!!
OBIŠČITE NAS!!!

T R S T

Prodajalna:
ul. S. Cilino, 38
telefon 54390

Dom in delavnica:
ul. Damiano Chiesa, 91
telefon 725757

CENA 400.- LIR